

1

ΚΑΧΟ ΜΠΡΕΝΤΕΛ

η εργατική εξέγερση
στην αν. γερμανία
Ιουνιης 1953

ΚΑΧΟ ΜΠΡΕΝΤΕΛ

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ
ΣΤΗΝ Α. ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΙΟΥΝΗΣ 1953

Μετάφραση:
Γιώργος - Πατρίκιος
Βελιανίτης

μικρός

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Η Εργατική Εξέγερση στην Αν. Γερμανία
Ιούνης 1953.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος - Πατρίκιος Βελιανίτης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Ζωοδόχου Πηγής 17 Αθήνα
τηλ. 36.39.980

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έχει περάσει περισσότερο από ένα τέταρτο του αιώνα από εκείνο τό καλοκαιριάτικο πρωινό του 1953, τότε που 80 - 100 οικοδόμοι τής λεωφόρου Στάλιν(1) του Ανατολικού Βερολίνου παρατούσαν τὰ εργαλεία τους, κατέβαιναν απ' τίσ σκαλωσιές καί, ενωμένοι μέ τούς συναδέλφους τους, κατευθύνονταν πρός τὰ κυβερνητικά κτίρια τής οδού Λέιπσινγκερ γιά νά διαμαρτυρηθούν ενάντια στήν αύξηση τών νορμών εργασίας.

Δέν μπορούσαν νά διανοηθούν ότι μ' αυτόν τόν τρόπο έδιναν τό έναυσμα μιάς προλεταριακής εξέγερσης που θά εξαπλωνόταν αμέσως σ' ολόκληρη τήν Ανατολική Γερμανία. Στίς 16 καί 17 Ιουνίου 1953, τό μπολσεβίκικο καθεστώς τής Λ.Δ.Γ. κλονιζόταν. Οι μισθωτοί σκλάβοι του Κρατικού καπιταλισμού περνούσαν στήν δράση ακόμα καί στίς πιό απομακρυσμένες γωνιές τής χώρας. Παντού όπου τούς είχε διαπεράσει η σπιθαμή τής αντίστασης, σχημάτιζαν αυθόρμητα επαναστατικά συμβούλια. Έκαναν έτσι τὰ πρώτα βήματα πρός μιά κατεύθυνση που δέν οδηγούσε, όπως είπαν μερικοί, στήν αστική δημοκρατία αλλά πολύ μακριά απ' αυτήν, σέ μιά δημοκρατία τής τάξης τών εργαζομένων.

Η εξέγερση είχε χαρακτήρα καθαρά προλεταριακό,

κάτι που σπάνια είχε παρατηρηθεί σε επαναστατικά γεγονότα τέτοιας διάστασης. Έδειχνε στον κόσμο με τρόπο ζωντανό τι ήταν και τι δέν ήταν μιá προλεταριακή επανάσταση. Ταυτόχρονα κατέρριπτε ριζικά όλους τούς μύθους που μπορούσαν νά υπάρχουν επ' αυτού τού θέματος(2).

Η εξέγερση στην Ανατολική Γερμανία κατέρριψε τή θέση, σύμφωνα μέ τήν οποία δέν μπορεί νά υπάρξει επαναστατική πρακτική χωρίς επαναστατική θεωρία(3). Κατέδειξε επιπλέον ότι η ύπαρξη μιás “πρωτοπορίας” δέν είναι πιά αναγκαία προϋπόθεση τής δράσης τής εργατικής τάξης. Κατέδειξε ότι μιá επαναστατική θύελλα δέν απορρέει από μιá “επαναστατική συνείδηση” αλλά ότι αντίθετα, η επαναστατική θύελλα είναι αυτή που γεννάει τήν “επαναστατική συνείδηση”. Τά γεγονότα έδειξαν επίσης πώς οι μικρές ομάδες εργατών που πάλευαν για τίς συνθήκες εργασίας τους μετασχηματιζόνταν σε μικρό χρονικό διάστημα σε μάζες που δρούσαν για σκοπούς πολύ πιό ευρείς και ριζοσπαστικούς. Όπως έμελλε νά γίνει τρία χρόνια αργότερα και στην ουγγρική επανάσταση, μπορούσαμε νά δούμε τά αιτήματα τών μαζών ν' αλλάζουν στην πορεία τού επαναστατικού προτσές μέ τρομερή ταχύτητα και τά συνθήματα τής στιγμής νά αντικαθίστανται τήν επόμενη στιγμή από άλλα. Η εξέγερση αυτή πρέπει νά μάς διδάξει πως εκείνο που είναι σημαντικό στην ταξική πάλη δέν είναι τόσο τό τί φαντάζονται οι εργάτες για τήν ίδια τους τή δράση, όσο τό τί αντιπροσωπεύουν και τό τί οφείλουν, απ' τή δύναμη τών πραγμάτων, νά

πράξουν.

Οι σημερινές νέες γενιές δέν έχουν πάντα μιá καθαρή αντίληψη αυτού που συνέβη τότε. Επιπλέον, τá ψέματα τής Ανατολής και τής Δύσης(4) αλλοίωσαν τήν ιστορία. Οι σελίδες που ακολουθούν είναι μιá προσπάθεια ανάπλασης αυτού τού παρελθόντος. Στηριχθήκαμε σέ διάφορα δημοσιεύματα, η αξία τών οποίων έγκειται κυρίως στίς μαρτυρίες εκείνων που βρέθηκαν στό επίκεντρο τών γεγονότων.

Οι κυριώτερες πηγές μας είναι(5):

- Άρνο Σούλτς και Βέρνερ Νιέκε “Η 17 Ιούνη”
- οι συνοπτικές περιγραφές που δημοσίευσε ο Λεϊτχάουζερ στό μηνιαίο περιοδικό “*Der Monat*”
- τό άρθρο τού Λούις Φίσερ “2 ημέρες που συγκλόνισαν τόν κόσμο” στό *Reader's Digest* – Δεκέμβριος 1953
- μερικά άρθρα απ’ τόν συνδικαλιστικό τύπο τής Ο.Δ.Γ.
- τό έργο τού Στέφαν Μπράντ “Η Εξέγερση”.

ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΘΥΕΛΛΑΣ

Τό καλοκαίρι τού 1953, η κατεχόμενη απ' τά ρώσικα στρατεύματα ανατολική ζώνη τής Γερμανίας έγινε θέατρο σημαντικότετων επαναστατικών γεγονότων. Ήταν η πρώτη φορά, μετά από 32 χρόνια, που αναπτύσσονταν στό γερμανικό έδαφος μεγάλα προλεταριακά κινήματα. Τήν ίδια στιγμή, στό Ανατολικό Βερολίνο, στό Μαγδεμβούργο, στό Ροστόκ και τό Βαρνεμύντε, στό Βρανδεμβούργο και τό Ράτενοβ, στή Δρέσδη και τό Γκέρλιτς (στά πολωνικά σύνορα), στήν Ιένα και στήν ουρανούχο περιοχή τού Άουε, στή Χάλλη και τήν Λειψία, στό Μπίττερφελντ, τό Μέρσεμπουργκ, τό Βόλφεν και σέ πολλές άλλες πόλεις τού λιγνιτούχου λεκανοπεδίου τής κεντρικής Γερμανίας, οι εργάτες εγκατέλειπαν τά εργοστάσια και κατέβαιναν στό δρόμο.

Η αρχή έγινε μέ τούς οικοδόμους, τούς οποίους ακολούθησε η μεγαλύτερη μάζα τών μεταλλεργατών. Η εργασία σταμάτησε παντού' στά χαλυβουργεία τού Χέννιγκαντορφ, στήν επιχείρηση Μπέργκμανν-Μπόρσιγκ, στά χυτήρια τού Κάλμπε και τού Φύρστενμπεργκ, στά εργοστάσια τής Τσάις, στό εργοστάσιο κινητήρων τής *BMW* στήν Γκέρα, στά χυτήρια Μάζ τού Ούντερβελλενμπόρν, στά εργοστάσια πολεμικού υλικού τού Σένεμπεκ και στά εργοστάσια *Olympia* τής Ερφούρτης, κι αυτά είναι μερικά μόνο παραδείγματα.

Γιὰ ένα μικρό διάστημα οι εργάτες έβλεπαν ότι βρίσκονταν πολύ κοντά στην κατάκτηση τής εξουσίας. Η κυβέρνηση τού Γκρότεβολ και τού Ούλμπριχτ, που δέν ήσαν παρά μαριονέτες στα χέρια τών Ρώσων, είχε πανικοβληθεί εντελώς. Έχανε κάθε πρωτοβουλία και κάθε ικανότητα δράσης. Τό καθεστώς έσβηνε κάτω απ' τήν ακατάσχετη πίεση τών μαζών.

Σ' όλη τή χώρα, οι μεγάλοι δρόμοι και οι πλατείες κατακλύσθηκαν μονομιάς από μεγάλες ομάδες εργατών που συνειδητοποιούσαν ξαφνικά ότι δέν είχαν να χάσουν τίποτε άλλο από τις αλυσίδες τους.

Τό πρωί τής 9ης Νοεμβρίου 1918, οι εξεγερμένοι ναύτες τού Κιέλου εισέρχονταν σ' ένα Βερολίνο που βρισκόταν σέ πλήρη αναβρασμό' στις 17 Ιουνίου 1953 τό ίδιο αυτό Βερολίνο είχε κατακλυσθεί απ' τούς εργάτες τών χαλυβουργείων τού Χέννικκοντορφ. Υπήρχε όμως μιá μεγάλη διαφορά: οι ναύτες τού Κιέλου κατέρχονταν τή λεωφόρο Σαρλόττενμπουργκ κατά μικρές απομονωμένες ομάδες, χάνοντας έτσι τή συνοχή τους. Οι εργάτες τού Χέννικκοντορφ παρέμεναν συγκροτημένοι και αριθμούσαν 12.000.

Βάδιζαν σχηματίζοντας πλατιές αλυσίδες. Κατέβαιναν τή λεωφόρο που άρχιζε απ' τό Βορρά' φορούσαν ακόμα τά ρούχα τής δουλειάς και τά προστατευτικά γυαλιά στό μέτωπο ή γύρω απ' τό λαιμό. Αφού ψαλίδισαν τά αγκαθωτά σύρματα, διέσχισαν τό γαλλικό τομέα. Ορισμένοι φορούσαν παπούτσια μέ ξύ-

λινες σόλες που αντηχούσαν πάνω στο λιθόστρωτο. Ο θόρυβος μεγάλωνε καθώς ανακατευόταν με την ηχώ που δημιουργούσαν τα σπίτια της οδού Μύλερ, στο Βέντινγκ' λές και πλησίαζε η θύελλα που θά πέταγε τούς μπολσεβίκους διευθύνοντες απ' την πολιτική σκηνή.

Τή στιγμή που οι εργάτες του Χέννιγκστορφ έβγαιναν απ' τὰ εργοστάσιά τους, έβρεχε καταρρακτωδώς. Σέ λίγη ώρα είχαν καταμουσκευτεί. Τίποτε όμως δέν μπορούσε νά τούς συγκρατήσει(1). Πολλές γυναίκες φορούσαν ελαφρά παπούτσια που τὰ είχαν αγοράσει απ' τὰ σουπερμάρκετ τής Οργάνωσης τού Εμπορίου και που δέν μπορούσαν εκ κατασκευής νά αντέξουν σέ τέτοιες πορείες. Όταν τὰ πόδια τους άρχισαν νά πονάνε, έβγαλαν τὰ παπούτσια τους και συνέχισαν ξυπόλητες. Μέ κανέναν τρόπο δέν ήθελαν νά μείνουν πίσω. Τούς ωθούσε μιá κοινή επιθυμία και μιá κοινή δράση. Είχαν όλοι έναν και μόνο σκοπό: νά πάνε στό Βερολίνο. Έπρεπε νά καλύψουν μιá απόσταση 20 χιλιομέτρων. Όσο για τήν επιστροφή, κανένας δέν τήν σκεπτόταν, όπως κανένας δέν είχε και μιá ακριβή ιδέα των συνεπειών τής ενέργειάς τους αυτής.

Όλα συνέβαιναν όπως τὰ είχε περιγράψει κάποτε η Ενριέττα Ρόλαντ Χόλστ: "Η επαναστατική ορμή μπορεί νά συνεπάρεται τὰ άτομα μόνο απ' τή στιγμή που η λογική εκτίμηση των συνεπειών των πράξεών τους εκλείπει περισσότερο ή λιγότερο απ' τή συνείδησή τους"(2). Αυτό ακριβώς συνέβαινε μέ τούς εργάτες

τού Χέννιγκαντορφ, καθώς και μέ πολυάριθμους άλλους Ανατολικογερμανούς εργάτες που είχαν αρχίσει νά κινητοποιούνται πρίν απ' αυτούς. Στις 16 Ιουνίου, π.χ., ένα μπλόκ 10.000 ανθρώπων διαδήλωνε έξω απ' τά γραφεία τής αστυνομίας τού Ανατολικού Βερολίνου, στήν πλατεία Αλεξάντερ. Πίσω απ' τά παράθυρα τού οκταόροφου κτιρίου μπορούσε κανείς νά διακρίνει τούς αξιωματικούς νά ξύνουν αμήχανα τό κεφάλι τους: προφανώς, είχαν νά κάνουν μέ τρελούς. Σ' ένα καφέ τής οδού Γκρεϊβάλντερ, τρεις εργάτες έπαιζαν χαρτιά. Όταν είδαν τή διαδήλωση, η πρώτη τους αντίδραση ήταν η ίδια: "Είναι τρελοί". Αλλά γιά τίς μάζες, όταν πιά έχουν ξεσηκωθεί, τά πάντα εκτυλίσσονται μέ διαφορετικούς κανόνες απ' αυτούς που ισχύουν γιά τά άτομα που δέν έχουν ακόμα ενωθεί μ' αυτές και που ίσως δέν ενωθούν ποτέ.

"Τρελοί!". Σίγουρα έτσι θά φαίνονταν στά μάτια αυτών που αναλογίζονταν τήν τεράστια δύναμη τού Κράτους και τού κόμματος. Γι' αυτούς, όλοι όσοι εξεγείρονταν στήν Ανατολική Γερμανία έπρεπε νά είναι τρελοί. Γι' αυτόν τό λόγο, ο αστικός τύπος τής Δύσης θεωρούσε πάντα αδύνατο αυτό ακριβώς που συνέβαινε στήν Ανατολική Γερμανία τό καλοκαίρι τού 1953.

Η πιό διαδεδομένη άποψη που καλλιεργείται συχνά απ' τόν αστικό τύπο, είναι ότι σ' ένα σύστημα σάν τόν μπολσεβικισμό είναι αδύνατον νά υπάρξουν μαζικά κινήματα. Δύο μάλιστα γερμανοί ιστορικοί, ο Γκέρχαρντ Ρίττερ και ο Βάλτερ Γκύρλιτς, εξέφρασαν

αυτή τήν άποψη τήν ίδια εβδομάδα που ξεπούσε η εξέγερση. Τή σταθερή αυτή πεποίθηση συμμερίζονταν και πολλοί άλλοι, που κι αυτοί θεωρούσαν ότι οι μάζες δέν είχαν αρκετό θάρρος για ν' αντισταθούν στο μπολσεβίκικο καθεστώς. Μιά τέτοια αντίσταση εθεωρείτο απίθανη και αδύνατη.

Παρόλ' αυτά όμως τό απίθανο, τό αδύνατο συνέβαινε. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ είχε ήδη διαπιστώσει ότι "οι μάζες μπορούν νά γίνουν κάτι τό εντελώς διαφορετικό απ' αυτό που φαίνονται ότι είναι και προχωρούν πάντα μ' έναν τρόπο που αντιστοιχεί στις ιστορικές περιστάσεις. Υπάρχει στις μάζες μία ολόκληρη σειρά από δυνατότητες. Εκεί που φαίνονται αδιάφορες και απαθείς, μπορούν νά ξεσηκωθούν και νά επιδείξουν τό μεγαλύτερο θάρρος. Δέν πρέπει συνεπώς νά βασιζουμε τις κρίσεις μας στο πρόσκαιρο πνεύμα των μαζών αλλά νά λαμβάνουμε υπόψη μας τούς νόμους τής κοινωνικής ανάπτυξης"(3).

Η πάλη ενάντια στην καταπίεση και τήν εκμετάλλευση και ενάντια στην εργατική συνθήκη εμπεριέχεται στην ανάπτυξη των καπιταλιστικών σχέσεων. Τή στιγμή που η πάλη αυτή παίρνει τό χαρακτήρα εξέγερσης ή επανάστασης, αυτός ο νόμος τής κοινωνικής ανάπτυξης προβάλλει σέ πρώτο πλάνο σαρώνοντας αμείλικτα τούς μύθους και τις αυταπάτες, που σέ μία τέτοια στιγμή εξακολουθούν νά υπάρχουν παντού. Τό ίδιο συνέβη και τόν Ιούνιο του 1953.

ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑ ΑΥΘΟΡΜΗΤΟ

Υπάρχει μιά αρκετά διαδεδομένη αντίληψη, σύμφωνα με την οποία μιά προλεταριακή επανάσταση δέν μπορεί νά πραγματοποιηθεί παρά μόνο με τήν προϋπόθεση ότι θά έχουν προηγούμενα δημιουργηθεί οργανώσεις ισχυρές, με μιά αποφασισμένη ηγεσία επικεφαλής, η οποία θά διατυπώνει τά συνθήματα καί θά δείχνει τό δρόμο. Μόνο μιά τέτοια οργάνωση καί μιά τέτοια ηγεσία θά μπορούσαν νά παροτρύνουν τίς μάζες καί νά τίς οδηγήσουν σέ μιά πραγματική αντίσταση. Έτσι, η αναγκαία συνθήκη γιά μιά αποφασιστική πάλη είναι, σύμφωνα μ' αυτή τήν αντίληψη, μιά πολιτική πρωτοπορία' μόνο αυτή μπορεί νά συντρίψει τήν εξουσία τής διευθύνουσας τάξης. Πρόκειται γιά μιά αντίληψη που στό παρελθόν έχει κατά μεγάλο μέρος διαψευσθεί απ' τήν ιστορική πραγματικότητα. Η εργατική εξέγερση τής Ανατολικής Γερμανίας τό 1953, κατέταξε γιά μιά ακόμη φορά αυτή τήν αντίληψη στή σφαίρα τής μυθολογίας.

Οι μάζες κινητοποιήθηκαν χωρίς τήν παραμικρή παρότρυνση εκ μέρους κάποιων οργανώσεων. Δέν θά μπορούσε εξάλλου νά γίνει καί διαφορετικά' στό Κράτος τού Ούλμπριχτ καί τού Γκρότεβολ, κάτω απ' τή δικτατορία τού μοναδικού κόμματος — τού *S.E.D.* —, δέν υπήρχε καμιά οργάνωση που θά μπορούσε νά εκπληρώσει αυτό τό "ιστορικό καθήκον". Δέν υπήρχε επίσης κανένα απολύτως σύνθημα ή απόφαση που θά

μπορούσε να υποδείξει στους εργάτες “τι να κάνουν”, ούτε κάτι που να έμοιαζε με καθοδήγηση άνωθεν ή έξωθεν (και υπήρχε λόγος γι’ αυτό) (1).

Μετά τόν αγώνα, ένας εργάτης τού εργοστασίου φίλμ *Agfa* στο Βόλφεν, κοντά στο Μπίττερφελντ, δήλωνε: “Δέν υπήρχε κανένα σχέδιο, όλα ήρθαν αυθόρμητα. Οι εργάτες τών διπλανών εργοστασίων, ως τή στιγμή που βρεθήκαμε μαζί στο δρόμο, δέν ήξεραν τί συνέβαινε στο δικό μας εργοστάσιο”.

Ένας Βερολινέζος διαδηλωτής περιέγραψε ως εξής τίς εμπειρίες του: “Είχαμε φθάσει στο Λουστγκάρτεν, τόν προορισμό τής πορείας μας, και κανείς δέν μπορούσε να πεί τί έπρεπε να κάνουμε στή συνέχεια”. Ένας κάτοικος τής Δρέσδης δήλωνε απ’ τήν πλευρά του: “Θέλαμε να συγκεντρωθούμε στήν Πλατεία τού Θεάτρου. Δέν σκεπτόμασταν άλλες πρακτικές ενέργειες. Ήταν σάν μιá πρώτη μέθη. Είχαμε ξεχάσει τά πιό απλά και πιό επείγοντα πράγματα.”

Τά ίδια έλεγε κι ένας εργάτης ενός εργοστασίου κάπου στή ρώσικη ζώνη: “Ήταν καταστροφικό τό ότι δέν υπήρχαν οργανώσεις ή κάτι τέτοιο. Σ’ αυτή τήν περιοχή, κανένας μας δέν είχε απεργήσει ποτέ. Αυτοσχεδιάζαμε. Δέν είχαμε καμιά επαφή με άλλες πόλεις ή εργοστάσια. Δέν ξέραμε από πού να αρχίσουμε. Είμασταν όμως χαρούμενοι που τά πράγματα είχαν έρθει έτσι. Μέσα στο πλήθος έβλεπες μόνο χαρούμενα και συγκινημένα πρόσωπα, γιατί όλοι σκέπτονταν:

Ἦρθε επιτέλους ἡ ὥρα νά ἀπελευθερωθούμε ἀπ' τὸ ζυγὸ τῆς σκλαβιάς". Ἐνας αὐτόπτης μάρτυρας στὸ Χάλμπερσταντ δήλωνε: "Ὅλες οἱ πράξεις χαρακτηρίζονταν ἀπὸ αυθορμητισμὸ. Ἄν ἦταν διαφορετικά, ὅλα θὰ πῆγαιναν καλύτερα..."

Ἐνας ἀπ' τοὺς πρῶτους συγγραφεῖς που ἔγραψε γιὰ τὰ γεγονότα ἐκείνου τοῦ καλοκαιριοῦ, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι "οἱ διάφορες ἐνέργειες, που ἐπαιρναν τελικὰ τὴ μορφή γενικῆς ἀπεργίας, ἐκτυλίσσονταν ἀσυντόνιστα καὶ μὲ τελείως διαφορετικὸ τρόπο ἀπ' ὅτι εἰάν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἀπεργία που εἶχε κηρυχθεῖ ἀπὸ ἓνα συνδικαλιστικὸ κίνημα. Τὰ υπάρχοντα συνδικάτα ἐκυριαρχοῦντο ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ συστήματος καὶ ἐξυπηρετοῦσαν μόνο τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους. Ἔτσι ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς ὅτι ἐκδηλώνονταν πρωτοβουλίες ταυτόχρονα σὲ πολλὲς περιοχές, στὰ σπίτια ἑκατοντάδων χιλιάδων ἐργατῶν, οἱ ὁποῖοι τὸ βράδυ τῆς 1ῆς Ἰουνίου μάθαιναν ἀπ' τὰ ραδιόφωνα γιὰ τὴν πράξη τῶν οἰκοδόμων τοῦ Βερολίνου"(2). Ὁ ἴδιος συγγραφέας διαπιστώνει πιὸ κάτω ὅτι "στὶς 18 Ἰουνίου, ἀπ' τὶς 7 τὸ πρωῖ, ἡ ἀνησυχία ἐπεκτεινόταν σ' ὁλόκληρη τὴν Ἀνατολικὴ ζώνη, χωρὶς νά ὑπάρχει ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά"(3). Ἀργότερα, αὐτὴ ἡ διαπίστωση ἐπιβεβαιώθηκε καὶ ἀπὸ ἄλλους ἱστορικοὺς.

Ὅλοι ὅσοι συμμετεῖχαν στὰ γεγονότα καὶ ὅλοι οἱ αὐτόπτες μάρτυρες συμφωνοῦν σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο: ἡ ἐξέγερση τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας τὸν Ἰούνιο τοῦ

1953 δέν μπορεί νά χαρακτηρισθεί παρά σάν ένα αυθόρμητο κίνημα τής εργατικής τάξης.

ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΑ ΨΕΜΑΤΑ

Τό ξέσπασμα τού μαζικού κινήματος στήν Ανατολική Γερμανία υπήρξε ένα θανάσιμο πλήγμα γιά όλες εκείνες τίς θεωρίες, όπως η μπολσεβίκικη, που προσπαθούσαν ν' αποδείξουν τήν αναγκαιότητα ενός κόμματος επαγγελματιών επαναστατών – προδρόμων τής προλεταριακής επανάστασης. Όπως αναμενόταν, οι μπολσεβίκοι τής Ανατολικής Γερμανίας προσπάθησαν νά αμυνθούν απ' τό κτύπημα που τούς κατέφεραν οι εργάτες. Μετά από 48 ώρες σκέψης, ισχυρίσθηκαν ότι δέν επρόκειτο διόλου γιά εργατικό αγώνα, αλλά γιά “μιά συνωμοσία που είχε εξυφανθεί πολύ πριν”, γιά “μιά τρομοκρατία συμμοριών, καθοδηγούμενων απ' τούς Αντενάουερ, Ολλενχάουερ, Κάιζερ και Ρώυτερ(1) προσωπικά”, γιά τή δράση “χιλιάδων ξένων φασιστών προβοκατόρων”, η οποία “απέτυχε χάρις στήν ευθυκρισία τών βερολινέζων εργαζομένων”.

Η αναισχυντία αυτών τών ψευδολόγων δέν γνώριζε όρια. Στήν ίδια τους τήν εφημερίδα, τήν “*Neues Deutschland*” (καθημερινό όργανο τού *S.E.D.*) τής 17ης Ιουνίου, οι ηγέτες τής Ανατολικής Γερμανίας βρίσκονταν αναγκασμένοι νά αναγνωρίσουν ότι οι εργάτες που

είχαν απεργήσει στις 16 Ιουνίου "φρόντισαν να κρατήσουν τις αποστάσεις τους απ' τους προβοκάτορες και τὰ ταραχοποιά στοιχεία". Αργότερα, αποσιώπησαν πλήρως τὸ γεγονός ὅτι ἡ εξέγερση δὲν ἔπεσε ἀπ' τὸν ουρανὸ ἀλλὰ ἦταν ἡ κατάληξη ἐνὸς κινήματος που εἶχε ἀναπτυχθεῖ στὴ διάρκεια τῶν προηγούμενων μηνῶν. Ἀρκετὲς ἤδη εβδομάδες πρὶν ἀπ' τὶς 16 καὶ 17 Ιουνίου, εἶχαν ξεσπάσει ἀπεργίες στὸ Αἰζλέμπεν, στὸ Φίνστερβάλντε, στὸ Φύρστενβαλντ, στὸ Σέμνιτς-Μπόρνα καὶ σὲ ἄλλες πόλεις. Στὶς ἀπεργίες αὐτὲς προβλήθηκαν τὰ ἴδια αἰτήματα που προβλήθηκαν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς εξέγερσης, ἀλλὰ οἱ μπολσεβίκοι ποτὲ δὲν ἰσχυρίσθηκαν ὅτι υποκινήθηκαν ἀπὸ "προβοκάτορες". Ἡ σχέση ὡστόσο αὐτῶν τῶν ἀπεργιῶν μὲ τὸ κίνημα που ξέσπασε ἀργότερα εἶναι τόσο καταφανής, ὥστε ἀρκεῖ ἀπὸ μόνῃ τῆς γιὰ νὰ καταρρίψει ὅλους τοὺς ἀπίθανους μύθους σχετικὰ μὲ μιὰ υποτιθέμενη "ἡμέρα Χ", κατὰ τὴν ὁποία θὰ εξαπολύετο ἡ ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Λ.Δ.Γ.

Σύμφωνα μὲ τοὺς μπολσεβίκοις, "τὸ 95% τῶν διαδηλωτῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Βερολίνου εἶχαν ἔρθει ἀπ' τοὺς Δυτικούς τομεῖς". Δεδομένου λοιπὸν καὶ τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν διαδηλωτῶν, στὶς 16 Ιουνίου 1953 χιλιάδες ἄτομα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν διέλθει ἀπ' τοὺς κἀμποσους σταθμοὺς ἐλέγχου τῶν συνόρων Ἀνατολικοῦ-Δυτικοῦ Βερολίνου, ἰσχυρισμὸς ἐντελῶς γελοῖος που δὲν τὸν πήραν στὰ σοβαρὰ οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ γραφειοκράτες, ὅπως ἀποδεικνύει ὁ ἐντυπωσιακὸς ἀριθμὸς συλλήψεων που πραγματοποιήθηκαν κατὸ-

πιν στά εργοστάσια καί τίς λαϊκές συνοικίες τού Ανατολικού Βερολίνου. Καί αυτό παρά τά όσα έγγραφε τήν προηγουμένη τών συλλήψεων η *"Neues Deutschland"*, ότι δηλ. στίς εργατικές ακριβώς συνοικίες τού Ανατολικού Βερολίνου κατοικούσαν εργάτες "συνετοί, που δέν αφέθηκαν νά προβοκαριστούν".

Ήν οι μπολσεβίκοι επιμένουν νά ισχυρίζονται ότι οι διαδηλωτές προέρχονταν απ' τούς δυτικούς τομείς τού Βερολίνου, είναι τότε υποχρεωμένοι νά παραδεχθούν ότι αυτοί που συνελήφθησαν στίς συνοικίες τού Ανατολικού Βερολίνου καί καταδικάσθηκαν σέ βαριές ποινές, ακόμα καί σέ θάνατο, ήταν αθώοι. Ήν αντίθετα επιμένουν στήν ενοχή τους, καταρρέουν όλες οι διαβεβαιώσεις τους γιά τήν προέλευση τών διαδηλωτών.

Ποιό ήταν όμως τό έγκλημα που είχαν διαπράξει εκείνοι που φυλακίσθηκαν ή εκτελέσθηκαν; Ακόμα καί οι ανατολικογερμανικές εφημερίδες *"Vorwärts"* τής 22ας Ιουνίου καί *"Neues Deutschland"* τής 23ης Ιουνίου, έγγραφαν ότι στά οικοδομικά εργοτάξια τής λεωφόρου Στάλιν — όπου εργάζονταν σχεδόν μόνο μέλη τού *S.E.D.* —, στό εργοστάσιο καλωδίων τού Καίπενικ καί στήν περιοχή τής Λειψίας λειτουργούσαν απεργιακές επιτροπές εκλεγμένες απ' τούς εργάτες. Αυτό άραγε σημαίνει ότι τό έγκλημα γιά τό οποίο κατηγορούντο δεκάδες καταδικασμένοι ήταν ότι είχαν εκλέξει ή είχαν εκλεγεί μέλη κάποιας απεργιακής επιτροπής;

Πράγματι αυτό συνέβαινε. Η κατηγορία όμως αυτή δεν διατυπωνόταν ανοικτά. Η διευθύνουσα τάξη της Ανατολικής Γερμανίας δεν μπορούσε να παραδεχθεί ότι καταδίωκε εργάτες μόνο και μόνο επειδή διεξήγαγαν τήν ταξική πάλη απειλώντας έτσι τήν μπολσεβίκικη εξουσία. Και, παρ' όλες τις αντιφάσεις που επισημάναμε, οι μπολσεβίκοι επέμειναν στή σαθρή άποψη ότι η εξέγερση ήταν "έργο πρακτόρων τής Δύσης και προβοκατόρων". Μάλιστα στήν ανατολικογερμανική εφημερίδα "*Berliner Zeitung*" τής 21ης Ιουνίου 1953, η άποψη αυτή διατυπώνεται ως εξής: "Οι προβοκάτορες φορούσαν καουμπόυκα πουκάμισα", χωρίς βέβαια η όχι και τόσο έξυπνη σύνταξη να εξηγεί γιατί ήσαν ντυμένοι έτσι που να φαίνονται με τήν πρώτη ματιά ότι είναι προβοκάτορες.

Ίσως επειδή κάποιοι έξυπνοι αναγνώστες θά μπορούσαν να θέσουν τò ίδιο ερώτημα μ' εμάς, ίσως επειδή κανένας δεν είχε αντιληφθεί αυτούς τούς μεταμφιεσμένους σέ καουμπόους προβοκάτορες, η καθημερινή εφημερίδα "*Tagliche Rundschau*" προέβαλε στις 24 Ιουνίου μιá άλλη ερμηνεία, σύμφωνα με τήν οποία οι "προβοκάτορες" και οι "κατάσκοποι τής Δύσης" ήσαν "μεταμφιεσμένοι σέ οικοδόμους". Κι αυτή όμως τή φορά δεν εξηγούσαν με ποιόν τρόπο οι υποτιθέμενοι πράκτορες πέτυχαν να προμηθευθούν τά χαρακτηριστικά ρούχα τών οικοδόμων τής Αν. Γερμανίας, και μάλιστα μεταχειρισμένα.

Στις 20 Ιουνίου 1953, ένας κάποιος Κούμπα έδινε

απ' τις στήλες τής "*Neues Deutschland*" μιὰ τρίτη ερμηνεία. Μιλούσε γιά "χούλιγκανς", δηλ. γιά άτομα που "είχαν αναμιχθεί μέ τόν εργατικό πληθυσμό τού Αν. Βερολίνου καί που αναγνωρίσθηκαν αμέσως". Σ' όλες αυτές τις ερμηνείες, οι μπολσεβίκοι μπλέκονται στά ίδια τους τά ψέματα.

Δέν τούς έμενε νά κάνουν καί τίποτ' άλλο. Δέν σκέπτονταν διόλου ότι η δράση τών μαζών τής Λ.Δ.Γ. πήγαζε απ' τις ίδιες τις κοινωνικές συνθήκες καί ότι η τάξη που είχε επιβάλλει τό *S.E.D.* ήγειρε, όπως ακριβώς καί ο καπιταλισμός στην Ευρώπη ή στις Η.Π.Α., τήν προοπτική μιás προλεταριακής επανάστασης. Ο ίδιος Κούμπα, τόν οποίο αναφέραμε καί πιά πάνω, δήλωνε στους ανατολικογερμανούς εργάτες: "Παλεύει μόνο όποιος έχει λόγους νά τό κάνει, κι εσείς δέν έχετε τέτοιους λόγους".

Βέβαια, τό γεγονός ότι πάλευαν έδειχνε ακριβώς ότι είχαν κάποιους λόγους γι' αυτό' μιὰ τέτοια όμως άποψη ούτε καν τήν έθιγε. Ανάμεσα στους διευθύνοντες καί τήν εργατική τάξη τής Αν. Γερμανίας υπήρχε χάσμα. Γιά τούς διευθύνοντες αυτούς, σοσιαλισμός σήμαινε μισθός μέ τό κομμάτι καί πρίμ, τό δέ "συμφέρον τού προλεταριάτου" ήταν μιὰ εκμετάλλευση ακόμα πιά έντονη απ' ότι στή Δύση. Κατ' αυτούς, η αντίσταση τής εργατικής τάξης σ' αυτή τήν κατάσταση οφείλετο σέ μιὰ "παρεξήγηση", παρεξήγηση που έμελλε νά λυθεί απ' τά άρματα εφόδου τού ρωσικού στρατού καί τήν δήθεν λαϊκή αστυνομία — τήν *Volkspolizei*.

ΠΡΟΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ.

Στό μεγάλο ταξικό τους κίνημα τού 1953, οι εργάτες χρησιμοποίησαν διάφορες μορφές πάλης. Τέθηκαν σέ εφαρμογή όλα τὰ μέσα αντίστασης τού προλεταριάτου, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά: απεργία, διαδήλωση, μαζική απεργία, κατάληψη τών εργοστασίων. Η μιά μέθοδος πάλης αντικαθιστούσε τήν άλλη απ' τή στιγμή που τό κίνημα είχε φθάσει σ' ένα ορισμένο επίπεδο ή όταν εξαντλούνταν οι δυνατότητες μιάς ορισμένης μορφής δράσης.

Όλα άρχισαν νωρίς τήν άνοιξη. Στίς 16 Απριλίου 1953 συγκλήθηκε, στό ηλεκτρικό κέντρο *Zeitz*, κοντά στήν Χάλλη, μιά συνέλευση τών εργαζομένων τής επιχείρησης μετά από πίεση όλων(1). Στή διάρκεια αυτής τής συνέλευσης, οι εργάτες διαμαρτυρήθηκαν εναντίον τών καταστροφικών συνεπειών τού συστήματος τών πρίμ. Σύμφωνα μ' έναν απολογισμό που δημοσιεύθηκε στήν εφημερίδα "*Freiheit*" τής Χάλλης αρκετές εβδομάδες αργότερα, στίς 29 Μαΐου, οι εργάτες, στήν ουσία, εξαπέλυαν μ' αυτόν τόν τρόπο μιά βίαιη επίθεση εναντίον τού κόμματος. Πάντα σύμφωνα μ' αυτή τήν εφημερίδα, ο εργάτης Βάλτερ σηκώθηκε και είπε: "Σύντροφοι, αυτό που συμβαίνει αυτή τή στιγμή εδώ, είναι ταπεινωτικό για μάς τούς εργαζόμενους. Εβδομήντα χρόνια μετά τό θάνατο τού Κάρλ Μάρξ, είμαστε ακόμη αναγκασμένοι νά συζητούμε για τίς πιό στοιχειώδεις ανάγκες μας..." Και

ο εργάτης Μάγιερ ρώτησε με σαρκαστικό ύφος πόσο πρίμ έπαιρνε ο υπεύθυνος τού εργοστασίου Κχάντ και τί παρήγαγε έναντι αυτού τού ποσού...

Τήν ίδια ημέρα που η "*Freiheit*" δημοσίευε αυτή την αναφορά, η κυβέρνηση ανάγγελλε αύξηση τών νορμών εργασίας. Αυτή τήν ημέρα επίσης, η "*Neues Deutschland*" εξεδήλωνε μιá αυξανόμενη ανησυχία για ό,τι συνέβαινε σέ ένα εργοστάσιο σιδηροδρομικών γραμμών τής Λειψίας.

Στήν "*Neues Deutschland*" τής 2ας Ιουνίου 1953, μπορούσαμε νά διαβάσουμε για "πολύ σκληρές συζητήσεις" τών εργατών ενός "λαϊκού" χυτηρίου και ενός εργοστασίου εργαλειομηχανών τού Μπέρλιν Λίχτενμπεργκ, όπου ένας εφαρμοστής, ο Άντολφ Σέρμερ, και πολλοί άλλοι εργάτες πήραν βίαια θέση εναντίον τής αύξησης τών νορμών εργασίας.

Στις 7 Ιουνίου, η "*Neues Deutschland*" άσκησε κριτική στήν ηγεσία τού S.E.D. στό Μαγδεμβούργο επειδή δέν στάθηκε στό ύψος τών περιστάσεων απέναντι σέ ό,τι συνέβη κατά τή διάρκεια τών "βίαιων συζητήσεων μέσα στα εργαστήρια".

Στό Μαγδεμβούργο και σέ άλλες πόλεις, όπως στό Βίλχελμσρουχ και τήν Ιένα, όλα περιορίζονταν σέ συζητήσεις. Αλλού, οι εργάτες προχώρησαν πάρα πέρα. Στό Ρόσλαου, για παράδειγμα, δέν εξεγέρθηκαν μόνο ενάντια στήν αύξηση τού φόρτου εργασίας, αλλά κρι-

τίκαραν ανοικτά τήν πολιτική τού κόμματος καί τής κυβέρνησης. Σέ άλλες πόλεις, που τίς αναφέραμε στό προηγούμενο κεφάλαιο, σταμάτησαν τήν εργασία.

Οι απλές συζητήσεις, οι συζητήσεις που συνδιάζονταν μέ πολιτικές διαμαρτυρίες καί η απεργία ήταν τά τρία σκαλοπάτια μιás κλίμακας που τήν ανέβαιναν βήμα-βήμα. Σ' όλες αυτές τίς απεργίες τής άνοιξης τού 1953, δέν δρούσε παρά ένας πολύ μικρός αριθμός εργατών. Παντού οι απεργίες ήσαν σύντομες καί δέν γίνονταν ταυτόχρονα. Απ' τή μιá όμως αυτό που βρισκόταν πίσω τους καί απ' τήν άλλη η συχνότητα μέ τήν οποία ξεσπούσαν (πότε εδώ, πότε εκεί, η μιá μετά τήν άλλη κατά μήκος όλης τής χώρας), όλα αυτά έδειχναν ότι επρόκειτο γιά τά πρώτα διάσπαρτα στοιχεία ενός ευρύτερου κινήματος.

Η ένταση διαρκώς αυξανόταν. Στή διάρκεια τής συνέλευσης ενός τομέα τού κόμματος στό Ντρακχάους (Οίκος τής Τυπογραφίας) στήν Λειψία, κάποιος Τσάουερτ χαρακτήρισε όλους αυτούς που επικροτούσαν τήν αύξηση τών νορμών "ηλίθιους, που δέν κάνουν τίποτ' άλλο απ' τό νά εκτελούν διαταγές". Κάποιος άλλος ονόματι Ραμλάου, δήλωσε ότι "εάν διεξάγονταν αληθινές εκλογές, τό κόμμα θά εξαφανιζόταν παντού"(2). Στις 28 Μαΐου οι μαραγκοί τού εργοτάξιου G στό βόρειο τμήμα τής λεωφόρου Στάλιν κατέβηκαν σέ απεργία. Η "*Neues Deutschland*" τήν ανέφερε στις 14 Ιουνίου. Δύο συντάκτες τής εφημερίδας αυτής διηγούνται ότι ο ταξίαρχος Ρόκκε χαρακτήρισε

τήν αύξηση τών νορμών “άμεσο εκβιασμό”. Έγραφαν επίσης ότι οι εργάτες είχαν εκφράσει παράπονα από πολλούς μήνες πρίν για τό γεγονός ότι τά χρήματα που εισέπρατταν δέν αντιστοιχούσαν διόλου μέ τούς αριθμούς που αναφέρονταν στά δελτία πληρωμής τους.

Στίς 12 Ιουνίου, τέσσερεις ημέρες πρίν απ’ τήν εξέγερση, είχαμε καί πάλι απεργία στή λεωφόρο Στάλιν, αυτή τή φορά στό εργοτάξιο C τού Νότιου τμήματος, μετά από μιá επιστολή τής διεύθυνσης που ανάγγελλε αύξηση κατά 10% τών νορμών αναδρομικά από τήν 1 Ιουνίου. Οι εργάτες αρνήθηκαν νά ξαναπάσουν δουλειά μέχρις ότου ανακληθούν τά μέτρα αυτά.

Γύρω στίς 2.30 μ.μ. έφθασαν επί τόπου 15 υπάλληλοι τού κόμματος, τού μπολσεβίκικου συνδικάτου καί τής διεύθυνσης τού εργοταξίου. Αναμίχθηκαν μέ τούς εργάτες καί προσπάθησαν νά τούς καθησυχάσουν. Αυτά όμως που έλεγαν, οι εργάτες τά θεωρούσαν “παλιές ιστορίες”: “...πρέπει νά περιμένετε’ άμα δουλέψετε κάπως περισσότερο η ζωή θά καλύτερέψει γιατί θά αυξηθεί η παραγωγή. Άν δουλέψετε περισσότερο θά ωφεληθείτε γιατί όλα θά ξαναφθηνίνουν...”

“Επί 5 χρόνια ακούμε αυτές τίς φλυαρίες, αλλά συνεχώς παίρνουμε όλο καί λιγότερα”, απάντησε ένας εργάτης. Κι ένας άλλος ξέσπασε: “Η κοιλιά σας έχει παραχοντρύνει, κοιτάξτε όμως καί τή δική μας. Εμείς παίρνουμε 144 μάρκα, εσείς 1.200”(3).

Ένας συνδικαλιστικός υπάλληλος θεώρησε καλό να διευκρινήσει: "Δέν μπορεί νά υπάρξει απεργία σ' ένα λαϊκό εργοστάσιο που είναι δική σας ιδιοκτησία. 'Αν κάνετε απεργία, θά τήν κάνετε ενάντια σ' εσάς τούς ίδιους". Αυτό έκανε έναν εργάτη νά απαντήσει: "Ξέρουμε πολύ καλά γιατί απεργούμε. Δέν τό κάνουμε γιά τήν ευχαρίστησή μας." Τότε ο συνδικαλιστικός υπάλληλος προέβαλε ένα άλλο επιχείρημα: "'Αν θέλετε νά απεργήσετε, εντάξει' πρέπει όμως νά συμβουλευθείτε τό συνδικάτο σας." Οι εργάτες κατάλαβαν τότε πολύ καθαρά ότι η απεργία τους δέν μπορούσε νά έχει καμιά σχέση μέ τά συνδικάτα. Παρόλ' αυτά όμως οι υπάλληλοι πέτυχαν νά τούς χωρίσουν σέ μικρές ομάδες, όχι όμως καί νά τούς κάνουν νά ξαναπιάνουν δουλειά.

Τήν επόμενη ημέρα, Σάββατο 13 Ιουνίου, η διεύθυνση τής επιχείρησης είχε οργανώσει μιά εκδρομή μέ πλοίο. Τό μόνο θέμα συζήτησης ήταν η αύξηση τών νορμών εργασίας. Κατά τήν επιστροφή σημειώθηκαν ζωηρές λογομαχίες ανάμεσα σέ οικοδόμους καί μερικούς αξιωματούχους τού κόμματος. Ακούγονταν κραυγές όπως "Μπλοκάρετε τά πάντα" καί "Γενική απεργία".

Τή Δευτέρα 15 Ιουνίου η εργασία ξανάρχισε στή λεωφόρο Στάλιν, αλλά η ανησυχία καί η ένταση ήταν μεγαλύτερες από πρίν. Γύρω στις 2 μ.μ. ξέσπασε καί πάλι απεργία σ' ένα εργοτάξιο. Η φωτιά ήταν έτοιμη νά ξεσπάσει. Στις επόμενες 24 ώρες αγκάλιασε όλη τή

χώρα.

"Η πολιτική των μισθών στην Αν. Γερμανία έχει ως σκοπό να πετύχει μιά αύξηση τής παραγωγικότητας μέσω μιάς μεγαλύτερης προσπάθειας των εργατών και μιάς μείωσης των μισθών. Εκεί όπου είναι δυνατόν, εφαρμόζεται ο μισθός ανάλογα με την απόδοση. Τό ύψος του μισθού εξαρτάται κατ' αρχάς απ' την κατηγορία στην οποία βρίσκεται ο εργάτης, κατόπιν απ' τό βαθμό στον οποίο εκπληρώνει τή νόρμα του, δηλ. τήν ποσότητα των προϊόντων που πρέπει νά παραγάγει σ' ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Ήδη απ' τό 1950 υπήρχαν στην Αν. Γερμανία μεγάλες διαφοροποιήσεις στους μισθούς. Τό ρωσικό σύστημα που ήθελαν νά εφαρμόσουν οι διευθύνοντες δέν μπορούσε παρά νά οδηγήσει σέ ακόμα μεγαλύτερες δυσκολίες."

"Τό σύστημα των μισθών στη σοβιετική ζώνη"
"Der Gewerkschafter" ("Ο Συνδικαλιστής"-περιοδικό τής Δυτ. Γερμανίας)-Ιούλιος 1953.

ΟΧΙ ΜΟΝΟ Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΤΑΛΙΝ ΑΛΛΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Η σύγκρουση που ξέσπασε στις 12 Ιουνίου στό εργοτάξιο C τού νότιου τμήματος τής λεωφόρου Στάλιν έμοιαζε, σέ όλα τά σημεία, μέ τις συγκρούσεις των προηγούμενων εβδομάδων. Τίς πρώτες όμως πρωινές ώρες τής 16ης Ιουνίου, τό κίνημα εισήλθε σέ μιά δια-

φορετική φάση. Μέχρι εκείνη τή στιγμή, οι διάφορες διάσπαρτες ενέργειες δέν είχαν προκαλέσει εμφανείς συνέπειες. Εκείνη τήν Τρίτη οι εργάτες τού μπλόκ 40 σταμάτησαν τή δουλειά, έχοντας υπόψη τους ότι η δύναμή τους ήταν ο αριθμός τους, ότι ήταν αναγκαίο νά επεκταθεί ο αγώνας τους και ότι έπρεπε νά απευθύνουν έκκληση και στους άλλους συντρόφους τους. Κατά συνέπεια, η αντίστασή τους έπαιρνε μιá διαφορετική μορφή.

Πολύ νωρίς τó πρωί, παρουσιάσθηκε στό εργοτάξιο ένας εκπρόσωπος τής διεύθυνσης οικοδόμων και επανέλαβε: "Εργασθείτε τώρα περισσότερο και αργότερα η ζωή σας θά γίνει πιό ανθρώπινη." Ήταν η σταγόνα που έκανε τó ποτήρι νά ξεχειλίσει. Οι εργάτες, που λίγο πρίν είχαν ανέβει στίς σκαλωσιές, ξανακατέβηκαν αμέσως. Μετά βίας έφθαναν τούς εκατό, μόλις όμως κατέβηκαν άρχισαν νά συζητούν μέ τούς υπόλοιπους. Όλοι σκέπτονταν τó ίδιο πράγμα: "Η αύξηση τών νορμών ήταν ένα ύπουλο κτύπημα". Και ήθελαν νά πάνε νά τó πούνε οι ίδιοι στήν κυβέρνηση, που είχε τήν έδρα της στήν οδό Λέιπαιγκερ. Όταν άρχισαν τήν πορεία, γύρω στίς 10 π.μ., δέν ήσαν πλέον εκατό αλλά μερικές χιλιάδες.

Στήν αρχή κατευθύνθηκαν πρός τά άλλα εργοτάξια. Οι συνάδελφοί τους τού μπλόκ C, στό νότιο τμήμα, τούς είδαν νά έρχονται από μακριά: είχαν κατέβει απ' τίς σκαλωσιές προτού κάν ανταλλάξουν τήν παραμικρή κουβέντα. Τó κτίριο τής "*Neues Deutschland*"

στήν πλατεία Κύστρινερ ανακαινιζόταν και είχε γύρω-γύρω σκαλωσιές. Ένας μάρτυρας διηγείται: "Ανέβηκα, μαζί με 15 συντρόφους, σε μία σκαλωσιά και είπα: "Ακούστε! είστε σύμφωνοι μ' αυτό που συμβαίνει;" Αμέσως ένας εργάτης παράτησε τό μυστρί του. Λίγο αργότερα οι σκαλωσιές λύγιζαν απ' τό βάρος τών εργατών που κατέβαιναν κατά μάζες, ρίχνοντας κατά γής τά εργαλεία τους. Η διαδήλωσή μας είχε και πάλι αυξηθεί κατά εκατό εργάτες."

Τό κίνημα αναπτυσσόταν ακατάπαυστα. Τό πέραςμα από μία μικρή απομονωμένη απεργία σε μία δράση πιό εκτεταμένη δέν είχε μόνο τεράστια απήχηση αλλά είχε και ως συνέπεια ν' αλλάξει ο χαρακτήρας τού κινήματος. Απ' τήν απεργία ξεπηδούσε μία διαδήλωση, που και αυτή μετατρεπόταν πολύ σύντομα σε μαζικό συλλαλητήριο. Πολύ γρήγορα άρχισαν νά ακούγονται οι πρώτες κραυγές, τά πρώτα μαζικά συνθήματα: "Είμαστε εργάτες, όχι σκλάβοι!"

Γύρω στις 11 π.μ., τό πλήθος πλησίασε στην πλατεία Αλεξάντερ. Ήταν ήδη 10.000 άνδρες και γυναίκες. Η πλατεία είναι πολύ μεγάλη κι έτσι μπορούσαν όλοι νά συνειδητοποιήσουν τό μέγεθος τής διαδήλωσης, πράγμα που τούς έδινε τήν εντύπωση πως τίποτε και κανένας δέν μπορούσε νά τούς αντισταθεί. Κάποιος που συμμετείχε στη διαδήλωση διηγόταν αργότερα: "Εκείνη τή στιγμή είμασταν όλοι μία ενότητα. Μία ενότητα που είχε συνείδηση τής δύναμής της." Οι εργάτες μπορούσαν νά διαπιστώσουν ότι οι μπάτσοι

τής *Volkspolizei* τόβαζαν στα πόδια, κάτι που ενίσχυε ακόμα περισσότερο την αίσθηση της δύναμής τους. Και πέρνοντας νέο θάρρος, έριχναν νέα συνθήματα: “Κάτω η κυβέρνηση. Κάτω η *Volkspolizei*. Θέλουμε μείωση των νορμών εργασίας!”

Μετά την πλατεία Αλεξάντερ, η διαδήλωση έφθασε στη μεγάλη λεωφόρο *Unter den Linden*. Ο ενθουσιασμός ήταν τεράστιος. Καθώς οι πρώτοι διαδηλωτές εισέρχονταν στην οδό Βίλχελμ, η αύξηση των νορμών είχε ήδη ξεχασθεί. Φώναζαν: “Δέν θέλουμε πιά νά είμαστε σκλάβοι, θέλουμε νά είμαστε ελεύθεροι”. Η ίδια σκέψη διαπερνούσε μονομιás όλα τά κεφάλια κι όλες τις καρδιές.

Τό αποτέλεσμα αυτής της μαζικής διαδήλωσης ήταν τό ίδιο μέ κάθε άλλη μαζική διαδήλωση. Ένωσε αμέσως τις διαφορετικές ατομικότητες της εργατικής τάξης σέ μιά συνεκτική ενότητα. Έδειξε στους ίδιους τους εργάτες αλλά και στους εχθρούς τους, τις ίδιες τις βάσεις της εργατικής εξουσίας: τόν αριθμό τους και την κοινή τους μοίρα.

Η Ενριέττα Ρόλαντ Χόλστ, που την έχουμε ήδη αναφέρει, είχε περιγράψει αυτό τό φαινόμενο(1): “Η διαδήλωση μετατρέπει τά άτομα σέ ενεργό πλήθος που εντυπωσιάζεται και ενθουσιάζεται απ’ τή δύναμη και τό θάρρος του. Από αυτό πηγάζει και η αυτοπεποίθηση που δίνει η αυθόρμητη διαδήλωση στους συμμετέχοντες. Ο καθένας αισθάνεται ότι η συλλογική δύναμη

προστίθεται στις δικές του δυνάμεις.” Αυτό ακριβώς συνέβη και στις 16 Ιουνίου στο Αν. Βερολίνο. Τό πλήθος μεταμορφωνόταν σε μία μάζα(2).

Γύρω στις 2 μ.μ. είχαν συγκεντρωθεί πάνω από 20.000 άτομα και πολιορκούσαν τὰ κυβερνητικά κτίρια τής οδού Λέιπσιγκερ. Φώναζαν: “Κάτω η κυβέρνηση. Κάτω ο Ούλμπριχτ και ο Γκρότεβολ!” Οι δύο υπουργοί δέν τολμούσαν νά εμφανισθούν. Στή θέση τους παρουσιάσθηκαν δύο άλλοι υπουργοί, ο Σέλμπμαν και ο Ράου, αλλά η εμφάνισή τους δέν ικανοποίησε τό πλήθος: “Θέλουμε νά δούμε τόν Ούλμπριχτ και τόν Γκρότεβολ. Εμείς αποφασίζουμε ποιούς θέλουμε νά ακούσουμε!”

Στις 2.30 μ.μ. ο Σέλμπμαν ανέβηκε σ’ ένα μικρό τραπέζι που είχε φέρει κάποιος από μέσα. Άρχισε νά μιλάει λέγοντας: “Αγαπητοί συνάδελφοι...”. Αμέσως η μάζα τόν διέκοψε: “Δέν είσαι συνάδελφός μας, είσαι κάθαρμα και προδότης!” Ωστόσο ο Σέλμπμαν προσπάθησε και πάλι νά εισακουσθεί. Ομολόγησε ότι η αύξηση τών νορμών εργασίας ήταν μιά κακή απόφαση και ανάγγειλε τήν ανάκλησή της. Μάταια όμως. Μιά τέτοια υπόσχεση δέν είχε νόημα. Ίσως τό πρωί νά έφερνε κάποιο αποτέλεσμα, αλλά τώρα προκαλούσε μόνο γέλια και οργή. Ένας οικοδόμος άπλωσε τό χέρι του, έριξε τόν Σέλμπμαν κάτω απ’ τό τραπέζι και ανέβηκε ο ίδιος. Απ’ τό πλήθος ακούγονταν φωνές επιδοκίμασίας. Ο οικοδόμος πήρε τό λόγο: “Αυτά που μάς λές δέν μάς ενδιαφέρουν καθόλου. Δέν θέλουμε

πιά νά βρισκόμαστε κάτω απ' τό ζυγό σου. Δέν είμαστε μόνο ενάντια στις νέες νόρμες εργασίας, ούτε ήρθαμε μόνο απ' τή λεωφόρο Στάλιν. Είμαστε ολόκληρο τό Βερολίνο.”

Δέν υπήρχε σ' όλα αυτά τίποτε τό υπερβολικό. Η διαδήλωση τών οικοδόμων είχε μετατραπεί σέ αντίσταση ολόκληρης τής πόλης. Στις 4 μ.μ. Ξεχύθηκαν στήν πόλη κυβερνητικά αυτοκίνητα μέ τηλεβόες. Κοινοποιούσαν τήν ανάκληση τής αύξησης τών νορμών. Αυτό όμως δέν έφερε κανένα αποτέλεσμα. Οι αρχές είχαν χάσει πλέον εντελώς τό κύρος τους. Στήν πλατεία Ροζενθάλερ τά κυβερνητικά αυτοκίνητα ανατράπηκαν. Τό σύνθημα “Γενική απεργία” περνούσε από στόμα σέ στόμα.

Γύρω στις 5 μ.μ. άρχισαν οι επιθέσεις εναντίον τών μπολσεβίκων αξιωματούχων, κάτω απ' τά βλέμματα τής ανήμπορης νά αντιδράσει αστυνομίας. Καθώς βράδιαζε, τό πλήθος άρχισε νά φωνάζει: “Κάτω τό *S.E.D.*” Λίγο αργότερα σχίστηκαν απ' τούς τοίχους οι μπολσεβίκικες αφίσσες. Μπροστά στις γυναικείες φυλακές τής οδού Μπάρνιμ, διαδηλωτές απαιτούσαν τήν άμεση απελευθέρωση τών εγκλειστων. Στις 10 τό βράδυ, ο πυρετός τής επανάστασης είχε μεταδοθεί σ' ολόκληρο τόν πληθυσμό τού Αν. Βερολίνου. Στά μεγάλα εργοστάσια κατασκευής μηχανών, η νυκτερινή βάρδια δέν παρουσιάσθηκε γιά δουλειά.

Ένας μάρτυρας τών όσων διαδραματιζονταν στήν

οδό Λέιψιγκκερ διηγείται: “Οι εργάτες εξεπλάγησαν με τό ίδιο τους τό θάρρος”. Ένας άλλος δήλωσε: “Καθώς επέστρεφα στο σπίτι μου, τή νύκτα τής 16ης Ιουνίου, ένα πράγμα σκεπτόμουν: έλπιζα να είμασταν αρκετά δυνατοί καί αύριο, καί να συμμετείχαν όλοι στο κίνημα. Τή νύκτα τής 16ης προς 17ης Ιουνίου γινόταν καθαρό πως θά έπρεπε να παλέψουμε όποιες καί άν ήταν οι συνέπειες, πως θά έπρεπε να παλέψουν όλοι ως τό τέλος. Η 16η Ιουνίου μάς είχε μεταμορφώσει όλους.”

Η ΠΛΗΜΜΥΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Η 16η Ιουνίου μεταμόρφωσε όλους καί όλα. Η 17η Ιουνίου επέφερε ακόμα περισσότερες αλλαγές. Κι αυτό διότι οι διαδηλώσεις συνέπεσαν με μαζικές απεργίες καί ο συνδυασμός τών δύο αυτών μορφών προλεταριακής πάλης προκάλεσε γρήγορα αλυσιδωτές αντιδράσεις. Οι εργάτες άρχισαν να δρουν ως τάξη, στο βαθμό που είχαν νιώσει τήν ταξική τους δύναμη. Καί καθώς άρχισαν να δρουν ως τάξη, η αίσθηση τής δύναμής τους αυξανόταν.

Γιά να μπορέσεις να διαδηλώσεις, πρέπει πρώτα να σταματήσεις τή δουλειά. Απ' τήν άλλη, οι εργάτες που διαδήλωναν κατευθύνονταν πρώτα-πρώτα στα εργοστάσια εκείνα όπου οι εργάτες δίσταζαν ακόμα να προ-

σχωρήσουν στο κίνημα. Οι απεργοί γίνονταν έτσι διαδηλωτές και οι διαδηλωτές παρακινούσαν σέ νέες απεργίες.

Οι εργάτες αισθάνονταν τήν ενότητά τους. Γιά νά αποφύγουν τή διάρρηξη αυτής τής ενότητας, γιά νά αποφύγουν κάθε τι που θά εμπόδιζε τή συνεχή επέκταση τού αγώνα και θά τόν έθετε έτσι σέ κίνδυνο, έπρεπε νά παίρνουν κάθε τόσο μέτρα, καθένα απ' τά οποία έφερνε συνολικά τό κίνημα ένα βήμα εμπρός και τό ανύψωνε έτσι σ' ένα ανώτερο επίπεδο.

Σ' ολόκληρη τήν Αν. Γερμανία οι εργάτες σχημάτιζαν τίς δικές τους απεργιακές επιτροπές που ρύθμιζαν τίς υποθέσεις τους είτε κατά εργοστάσιο, είτε κατά πόλη, είτε κατά ολόκληρη βιομηχανική περιοχή. Υπήρχε κατά συνέπεια μιά μετάθεση εξουσίας. Η εξουσία τών οργάνων που είχαν σχηματισθεί κατά τή διάρκεια τού αγώνα ενισχυόταν όλο και περισσότερο, ενώ η εξουσία τού κόμματος και τής κυβέρνησης αφανίζόταν. Η χώρα ξέφευγε απ' τόν έλεγχο όλων τών θεσμών που υπήρχαν μέχρι τότε. Στο μέτρο που οι εργάτες αυτοκυβερνούνταν, οι θεσμοί αυτοί έχαναν τήν εξουσιαστική τους λειτουργία. Οι απεργιακές επιτροπές έπαιρναν τό χαρακτήρα εργατικών συμβουλίων όχι μόνο ουσιαστικά αλλά και τυπικά. Γεννήθηκε έτσι μιά οργάνωση που δέν είχε σχηματισθεί μέ στόχο τήν ανατροπή τών κοινωνικών σχέσεων, αλλά που ήταν αντίθετα προϊόν ενός επαναστατικού προτσές.

Οι μαζικές απεργίες έπαιρναν στο σύνολό τους τή μορφή γενικής απεργίας. Η ποσότητά τους τούς έδινε μάν άλλη ποιότητα. Αυτή η αλλαγή ποιότητας εκδηλωνόταν καί ως αλλαγή συνείδησης. Στην αρχή η απεργία γινόταν μόνο μέ στόχο νά ανακληθεί η αύξηση τών νορμών εργασίας καί όχι για τήν ανατροπή τής κυβέρνησης. Στίς 16 Απριλίου, κατά τή διάρκεια τών συζητήσεων στο ηλεκτρικό κέντρο τού *Zeits*, ο εργάτης Ένγκελχαρντ φώναζε: "Θέλουμε νά ζήσουμε σάν ανθρώπινα όντα καί τίποτα περισσότερο!" Απ' τή στιγμή όμως που όλα τά εργοστάσια είχαν μπλοκαρισθεί, η κατάσταση γινόταν διαφορετική. Αντί για μιά ανθρώπινη ζωή, οι εργάτες απαιτούσαν τήν πτώση τού καθεστώτος. Πράγματι, είχαν ήδη αρχίσει νά μετασχηματίζουν τίς κοινωνικές σχέσεις καί κάτι τέτοιο συνεπαγόταν τήν πτώση τού καθεστώτος που στηριζόταν σ' αυτές. Στην αρχή φώναζαν: "Κάτω η αύξηση τών νορμών εργασίας"· λίγο αργότερα φώναζαν: "Κάτω ο Βάλτερ Ούλμπριχτ". Αυτό χαρακτηρίζει τό επαναστατικό προσές.

Δέν ήταν αυτή ή εκείνη η οργάνωση που είχε κάνει τήν επανάσταση· ήταν η επανάσταση που δημιουργούσε τίς ίδιες τίς οργανώσεις της. Δέν ήταν κάποια επαναστατική συνείδηση που ωθούσε τήν επανάσταση· ήταν η ίδια η επανάσταση που γεννούσε τήν επαναστατική συνείδηση. Αυτά τά πράγματα συνδέονταν μεταξύ τους. Φαινόταν ότι οι νέες οργανώσεις ξεφύτρωναν σάν από μαγικό ραβδί. Στην πραγματικότητα ξεφύτρωναν χάρη στήν πρωτοβουλία άγνωστων ηγε-

τών που ωθούνταν απ' τις μάζες, ηγετών που εκπλήσσονταν με τις ίδιες τους τις πράξεις. Είχαν κυριευθεί ξαφνικά απ' την ένταση των γεγονότων και είχαν βρεθεί μπροστά, ενώ απ' την άλλη, μέσα στην κοινωνική δινη, η συνολική συνείδηση είχε μεταμορφωθεί. Ο σχηματισμός νέων οργανώσεων υποβοηθούσε κατά πολύ αυτή την αλλαγή συνείδησης· υπάρχουν πολλά παραδείγματα γι' αυτό.

Στις 17 Ιουνίου, στην πόλη Γκέρλιτς τού ποταμού Νάισσε, τó εξεγερμένο πλήθος κατελάμβανε την εγκατάσταση μεγαφώνων τής πόλης. Αμέσως παρουσιάστηκαν οι πρώτοι ρήτορες: τούς άκουγαν 20.000 άνθρωποι. Η ηχητική ήταν κακή. Παρόλ' αυτά μιλούσαν όλοι, ο ένας με τόν άλλο: εργάτες τού μεγάλου εργοστασίου βαγονιών *LOWA*, εργάτες άλλων εργοστασίων, μικροβιοτέχνες, ένας ιδιοκτήτης μπάρ, ένας αρχιτέκτονας, υπάλληλοι και κατόπιν ένας μεγάλος αριθμός εργατών. Οι περισσότεροι απ' αυτούς βρίσκονταν για πρώτη φορά μπροστά σέ μικρόφωνο, αλλά ο ενθουσιασμός, η χαρά τους που ήσαν μάρτυρες τέτοιων γεγονότων, τούς βοηθούσε νά ξεπεράσουν τó τράκ: βρίσκονταν μπροστά σέ χιλιάδες ανθρώπους και μιλούσαν όλοι.

Στό Μαγδεμβούργο, τó βράδυ τής 16ης Ιουνίου, ο μουσικός Κ. συμμετείχε στην ορχήστρα που έπαιζε την οπερέτα τού Γιόχαν Στράους "Η Νυχτερίδα" μπροστά σέ μιá γεμάτη αίθουσα. Ποτέ δέν είχε ασχοληθεί με την πολιτική. Δέν μπορούσε νά φαντασθεί ότι την

επομένη θά βρισκόταν επικεφαλής τών εργατών τής βιομηχανικής αὐτῆς πόλης καί ὅτι γι' αὐτόν τὸ λόγο θά αναγκαζόταν ἀργότερα νά διαφύγει στοῦ Δυτ. Βερολίνου.

Στὴν Δρέσδη, ἓνας κάποιος Ράιχαρντ Σ., 34 ἐτῶν, κάτοικος αὐτῆς τῆς πόλης, οδηγούσε τοὺς εργάτες καί τοὺς διαδηλωτὲς ἀπὸ εργοστάσιο σὲ εργοστάσιο γιὰ νά πείσουν τοὺς εργαζόμενους νά ἐνωθοῦν μαζί τους. Σὲ κάθε εργοστάσιο ἐμπαινε στὰ μεγάλα ἐργαστήρια, ἀνέβαινε στοὺς τῶνους καί χειρονομοῦσε μέχρι νά σταματήσουν οἱ μηχανές. Τότε ἀρχίζε νά μιλάει: "Μάθετε τὰ νέα τῆς λεωφόρου Στάλιν; Πρέπει νά συμπαρασταθοῦμε. Κατεβείτε μαζί μας στοῦ δρόμο!" Μαζί μὲ ἄλλους δύο εἶχε σχηματίσει μιά ἐπαναστατικὴ ἐπιτροπὴ. Σταματοῦσαν ὅλα τὰ καμιόνια που περνοῦσαν ἀπὸ ἐκεῖ καί ἐπειθαν τοὺς οδηγοὺς νά κάνουν μεταβολὴ καί νά ἐνωθοῦν μὲ τὸ κίνημα. Σὲ λίγο διάστημα διέθεταν μιά μηχανοκίνητη μεραρχία που μέχρι τίς 11 τὸ πρωὶ εἶχε μεταφέρει 15.000 εργάτες. Ὁ Σ. θά πει ἀργότερα: "Αἰσθανόμενον ὅς νά εἶχα ξαναγεννηθεῖ. Ἔστειλα 50 ποδηλάτες νά καταλάβουν τὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ."

Στὴν Δρέσδη αὐτὴ ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχε. Πέτυχε ὁμως στὴν Χάλλη. Ὁ τοπικὸς ραδιοφωνικὸς σταθμὸς κατελήφθη ἀπὸ 30 ἐξεγερμένους εργάτες. Διασφάλιζαν ἔτσι τὴ σωστὴ μετάδοση τῶν ἀνακοινώσεων τῆς κεντρικῆς ἀπεργιακῆς ἐπιτροπῆς.

Τὰ γεγονότα τῆς 17ης Ἰουνίου 1953 ἦρθαν ὅς νά

χιονοστιβάδα. Απ' τὰ ξημερώματα ἤδη, οἱ εργάτες ὅλων τῶν πόλεων καὶ χωριῶν καὶ σχεδόν ὅλων τῶν εργοστασίων τῆς Αν. Γερμανίας, ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα. Ὅπως καὶ στὸ Αν. Βερολίνο, ἡ ἀρχὴ ἐγίνε μὲ ἀπεργίες καὶ διαδηλώσεις. Λίγες ὥρες ἀργότερα οἱ ἐξεγερμένοι ἀφόπλιζαν τὴν αστυνομία, περικύκλωναν τὰ γραφεῖα τοῦ κόμματος, ἐσχίζαν τίς προπαγανδιστικὲς μπροσούρες τοῦ *S.E.D.* καὶ εἰσέβαλαν στίς φυλακὲς γιὰ νὰ ἀπελευθερώσουν τοὺς κρατούμενους. Μόνο ὁμως μετὰ ἀπ' αὐτὲς τίς ἐκδηλώσεις τῆς λαϊκῆς οργῆς πῆρε ἡ αὐθόρμητη ἐξέγερση καθαρὰ τὸ χαρακτῆρα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Ὅχι κατὰ τύχη, τὸ προτσές αὐτὸ ἦταν πῶ καθαρὸ στὸ περισσότερο βιομηχανοποιημένο τμῆμα τῆς Αν. Γερμανίας, ὅπου υπῆρχε ἡ μεγαλύτερη συγκέντρωση εργατικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐκεῖ βρισκόταν ἡ ἐστία τῆς πυρκαϊᾶς. Στὴν Χάλλη, τὸ Βόλφεν, τὸ Μέρσεμπουργκ, τὸ Μπίττερφελντ, τὸ Ρόσλαου, τὴν Γκέρα καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς περιοχῆς ἐμφανίζονταν ὁργανώσεις που γιὰ μικρὸ διάστημα ἐπαίρναν στὰ χέρια τους τὴν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Δημιουργοῦσαν μιά δομὴ που δὲν ἦταν οὔτε ἀστική, οὔτε κρατική. Μιά δομὴ που εἶχε ἐπινοηθεῖ εἰδικά γιὰ μιά πραγματικὴ ἀπελευθέρωση τῶν εργατῶν. Στὴν Χάλλη συγκλήθηκε γύρω στίς 1.30 μ.μ. μιά συνέλευση, στὴν ὁποία συμμετείχαν ἀντιπρόσωποι ὅλων σχεδόν τῶν ἀπεργιακῶν ἐπιτροπῶν τῆς πόλης. Εξέλεξαν ἓνα συμβούλιο που ὀνομαζόταν "ἐπιτροπὴ πρωτοβουλίας", ἀλλὰ που εἶχε ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνός εργατικοῦ συμ-

βουλίου και λειτουργούσε σαν τέτοιο. Αυτό τό εργατικό συμβούλιο κήρυξε τή γενική απεργία' αυτό αποφάσισε ότι έπρεπε νά καταληφθεί μιά τοπική εφημερίδα και νά τυπωθεί σ' αυτήν ένα μανιφέστο. Ειδοποιήθηκε όμως η μυστική αστυνομία κι έτσι τό εγχείρημα αυτό ματαιώθηκε.

Κανείς δέν αμφέβαλε για τό ποιά τάξη είχε ξεσηκωθεί στην Χάλλη. Απ' τις πρώτες πρωινές ώρες, εισέρχονταν στην πόλη φάλαγγες εργατών απ' τά μεταλλουργικά εργοστάσια τών περιχώρων και κατευθύνονταν πρós τό κέντρο, όπως ακριβώς είχαν εισβάλλει στό Αν. Βερολίνο οι εργάτες τού Χέννιγκσντορφ. Ένα πλήθος 50.000 διαδηλωτών είχε συγκεντρωθεί στην πλατεία τής Αγοράς τής Χάλλης.

Παρόμοια γεγονότα συνέβαιναν και στό Μέρσεμπουργκ: 20.000 εργάτες κατευθύνονταν πρós τήν πλατεία Ούλαντ στό κέντρο τής πόλης' έρχονταν απ' τά εργοστάσια Λέουνα(1) και είχαν παρασύρει μαζί τους τούς εργάτες τού εργοστασίου Μπούνα Βέρκ τού Σκοπάου, τού λιγνιτωρυχείου Γκρός-Κάουνα, τών ανθρακωρυχείων τής κοιλάδας τού ποταμού Γκκίιζελ και τριών ακόμα εργοστασίων (χαρτοποιείων). Οι ηγέτες τής απεργίας, πεπεισμένοι ότι η δύναμη τών εργατών βρισκόταν μέσα στα εργοστάσια, συμβούλευσαν τούς διαδηλωτές νά επιστρέψουν σ' αυτά και νά παλέψουν εκεί για τά αιτήματά τους.

Τά αιτήματα αυτά είχαν απ' τό πρωί ήδη αποσα-

φηνισθεί. Μπροστά στο κτίριο τής διεύθυνσης τού εργοστασίου Λέουνα-Βέρκε είχε συγκεντρωθεί όλο τό προσωπικό. Ένας εκπρόσωπος ζήτησε μεταξύ άλλων νά πάψει η αδιάκοπη επιτάχυνση τών ρυθμών εργασίας καί νά αποπλισθεί αμέσως η αστυνομία τού εργοστασίου. Οι εργάτες κατέλαβαν τό ραδιοφωνικό σταθμό τού εργοστασίου.

Στό Μπίττερφελντ, κανείς δέν είχε δει ποτέ κάτι παρόμοιο μ' όσα συνέβαιναν εκεί τό απόγευμα τής 17ης Ιουνίου. Εργάτες απ' όλα τά εργοστάσια τών περιχώρων βιάζαν σέ πλατύ μέτωπο, φορώντας τά ρούχα τής δουλειάς, ενώ τά πρόσωπα τών ανθρακωρύχων ήσαν μαύρα απ' τήν καρβουνόσκονη. Ολόκληρη η πόλη γιόρταζε. Καθώς ο πρόεδρος τής απεργιακής επιτροπής μιλούσε στήν πλατεία Νεολαίας, μαθεύτηκε ότι η αστυνομία είχε συλλάβει μερικούς εργάτες. Αμέσως η απεργιακή επιτροπή αποφάσισε τήν κατάληψη ολόκληρης τής πόλης. Έτσι η απεργιακή επιτροπή άρχισε νά λειτουργεί σάν εργατικό συμβούλιο που ασκούσε τήν εξουσία στό Μπίττερφελντ. Οι δημοτικοί υπάλληλοι συνέχισαν νά εργάζονται. Οι πυροσβέστες πήραν τή διαταγή νά καθαρίσουν τήν πόλη από όλες τίς αφίσσες τού *S.E.D.* Ταυτόχρονα η απεργιακή επιτροπή αντιμετώπιζε τό ενδεχόμενο μιάς γενικής απεργίας, όχι μόνο στήν πόλη καί τά περίχωρα της αλλά σέ όλη τήν Αν. Γερμανία. Η απεργιακή επιτροπή τού Μπίττερφελντ έστειλε ένα τηλεγράφημα στήν υποτιθέμενη κυβέρνηση τής Λ.Δ.Γ. στό Αν. Βερολίνο, μέ τό οποίο ζητούσε τόν "σχηματισμό προσωρινής κυβέρνησης από επανα-

στάτες εργάτες”.

Στό Ροσλάου επίσης, στις όχθες του Έλβα, οι εργάτες ήταν επί ένα διάστημα, κύριοι τής πόλης. Τόν πυρήνα τής αντίστασης αποτελούσαν οι εργαζόμενοι στά ναυπηγεία.

Σ’ όλα τά εργοστάσια και τίς πόλεις μέ κάποια σημασία, συναντούσαμε τήν ίδια κατάσταση μέ τό ζωτικό κέντρο τής χώρας. Στήν Δρέσδη, οι εργάτες τής *Zeiss* και άλλων μεγάλων εργοστασίων κατέβηκαν σέ απεργίες και διαδηλώσεις. Στήν επαρχία του Βρανδεμβούργου, οι εργάτες τών ναυπηγείων Τέλμαν, τών μεταφορών και του εργοστασίου τάνκς Κιρσμαιζερ (υπό ρωσική διεύθυνση) απεργούσαν επίσης. Στό Φάλκενσέε, η εργασία είχε σταματήσει σ’ όλα τά εργοστάσια. Στήν Λειψία, τήν Φρανκφούρτη, τό Φύρστενμπεργκ, τό Γκράιφσβαλντ και τήν Γκόττα, αλλά και σέ πολλές άλλες πόλεις, οι εργάτες βρίσκονταν στους δρόμους. Ακόμα και στά ορυχεία ουρανού κοντά στά τσεχοσλοβακικά σύνορα είχε κηρυχθεί απεργία, και επίσης στις Νότιες περιοχές τής χώρας, που ήσαν οι πιό αραιοκατοικημένες.

Όλα αυτά όμως δέν εμπόδισαν τήν “*Neues Deutschland*” νά ισχυρισθεί ένα μήνα αργότερα, στις 28 Ιουλίου 1953, ότι η απεργία “που είχε προετοιμασθεί από πραξικοπηματίες απέτυχε διότι η πλειοψηφία τής εργατικής τάξης δέν τούς άκουσε και συμμετείχε σ’ αυτήν μόνο τό 5% τής εργατικής τάξης”(2). Στήν πραγμα-

τικότητα, οι μπολσεβίκοι διευθύνοντες είχαν βρεθεί αντιμέτωποι με την αντίσταση ολόκληρης της καταπιεσμένης τάξης.

ΟΥΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΟΥΛΜΠΡΙΧΤ, ΟΥΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΕΝΑΟΥΕΡ

Όταν, την άνοιξη του 1953, η κυβέρνηση Ούλμπριχτ και το *S.E.D.* ανάγγειλαν την αύξηση των νορμών εργασίας, ένα τμήμα της εργατικής τάξης της Αν. Γερμανίας ήλπιζε ότι θά μπορούσε να εξουδετερώσει τα αποτελέσματα αυτής της αύξησης περνώντας σε κάποια ανώτερη μισθολογική κατηγορία. Η ελπίδα όμως αυτή αποδείχθηκε εντελώς μάταιη. Στις 22 Μαΐου, η "*Neues Deutschland*" έγραφε ότι ένα τέτοιο αίτημα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τα συμφέροντα των εργατών. Οι εργάτες ωστόσο είχαν τελείως διαφορετική άποψη για τα συμφέροντά τους. Υπολόγισαν πολύ γρήγορα: ένας εργάτης που κέρδιζε 20 με 24 ανατολικογερμανικά μάρκα, θά έπαιρνε μετά τις αυξήσεις των νορμών μόλις 13 με 16 μάρκα. Κι αυτό δέν μπορούσαν να τό δεχθούν. Εξεγείρονταν ενάντια σ' αυτήν τή βίαιη επίθεση στό βιοτικό τους επίπεδο· η αντίστασή τους δέν οφειλόταν σε πολιτικούς σκοπούς ή σε επαναστατικά ιδανικά.

Τό γεγονός ότι ο αγώνας τους ενάντια στήν πολι-

τική μισθών τής κυβέρνησης εξελίχθηκε σέ λίγες ώρες σ' έναν αγώνα ενάντια στήν ίδια τήν κυβέρνηση, δέν σημαίνει ότι αυτή ήταν η αρχική τους πρόθεση. Αυτό πήγασε απ' τήν ουσία τού αγώνα καί απ' τόν ταξικό του χαρακτήρα. Αυτός ο ταξικός χαρακτήρας τούς έδειχνε τόν δρόμο καί έπαιζε κάθε στιγμή αποφασιστικό ρόλο στό περιεχόμενο καί τή μορφή τού κινήματος.

Αυτός ο ταξικός χαρακτήρας αγνοήθηκε τελείως, τόσο στή Δύση όσο καί στήν Ανατολή, καί για τούς ίδιους βέβαια λόγους. Εάν οι μπολσεβίκοι τόν είχαν παραδεχθεί, θά ήταν υποχρεωμένοι νά εγκαταλείψουν όλους τούς μύθους γύρω απ' τήν ίδια τους τήν κοινωνία. Οι αστικές δημοκρατίες, απ' τήν άλλη, δέν είχαν κανένα συμφέρον νά επισημάνουν τήν κοινωνική σημασία τών γεγονότων, τά οποία λόγω ακριβώς αυτής τους τής σημασίας, θά μπορούσαν νά έχουν αντίκτυπο στήν εργατική τάξη τής Δύσης. Γι' αυτόν τόν λόγο οι πολιτικοί ηγέτες τής Ο.Δ.Γ. μιλούσαν για εξέγερση τού λαού εναντίον τής ρωσικής κατοχής καί πρόβαλλαν γεγονότα που συνέβαιναν στό περιθώριο τού κινήματος, αλλά που μπορούσαν εύκολα νά στηρίξουν τήν ερμηνεία που συνέφερε τήν κυρίαρχη τάξη. Γι' αυτόν τόν λόγο, η κυρίαρχη τάξη τής Δύσης μιλούσε για αγώνα "υπέρ τής γερμανικής ενότητας".

Κατά τή διάρκεια μιάς εορταστικής συγκέντρωσης στήν πλατεία *Rudolf Wild* τής συνοικίας Σάινεμπεργκ τού Δυτ. Βερολίνου, ο καγκελάριος Αντε-

νάουερ δήλωνε, στις 23 Ιουνίου 1953: “Τό κομμάτι τού γερμανικού λαού που βρίσκεται πίσω απ’ τό Σιδηρούν Παραπέτασμα μάς έδωσε τό μήνυμα ότι δέν πρέπει νά τό ξεχάσουμε... Ορκίζομαι ενώπιον τού γερμανικού λαού ότι δέν πρόκειται νά εφησυχασθούμε μέχρι ότου αποκτήσουν τήν ελευθερία τους, μέχρι τή στιγμή που όλη η Γερμανία θά επανενοποιηθεί.” Καί ο δήμαρχος Ρώυτερ πρόσθετε: “Εμάς τούς γερμανούς, καμιά δύναμη στόν κόσμο δέν μπορεί νά μάς διαιρέσει. Η νεολαία κατέβασε απ’ τήν Πύλη τού Βρανδεμβούργου τή σημαία τής σκλαβιάς. Θάρθει μιά μέρα όπου η ίδια νεολαία θά στήσει, στή θέση αυτή, τή σημαία τής ελευθερίας...”

Είναι αλήθεια ότι στις 17 Ιουνίου, ορισμένοι νέοι αφάιρεσαν απ’ αυτή τήν Πύλη-Μνημείο τή σημαία τής Λ.Δ.Γ. καί προσπάθησαν νά τήν αντικαταστήσουν μέ τή σημαία τής Ο.Δ.Γ. Είναι επίσης αλήθεια ότι σέ πολλές περιπτώσεις ακούσθηκε τό σύνθημα “Ελευθερία” καί ότι σέ μερικές συγκεντρώσεις κυμάτιζαν σημαίες τής κυβέρνησης τής Βόννης. Αυτό όμως δέν αποδεικνύει τίποτ’ άλλο απ’ τό ότι ένα μέρος τών συμμετεχόντων στό κίνημα δέν είχε μιά ξεκαθαρισμένη άποψη γιά τήν ίδια του τή δράση. Πολλοί τήν απέκτησαν σιγά-σιγά, καί βέβαια όχι όλοι τους τήν ίδια στιγμή.

Οι εργάτες τής Αν. Γερμανίας έδειξαν σέ πάρα πολλές περιπτώσεις κατά τή διάρκεια τού αγώνα τους, ότι ο κύριος στόχος τους δέν ήταν ο ρωσικός στρατός που στάθμευε στό ανατολικογερμανικό έδαφος, αλλά

η κυβέρνηση τού *S.E.D.* Μέχρι τήν τελευταία στιγμή που αυτός ο στρατός πήρε ανοικτά μέρος στις μάχες, η στάση τών εργατών απέναντί του δέν ήταν επιθετική καί διαχωριζόταν καθαρά απ' τή στάση τους εναντίον τής λαϊκής αστυνομίας καί τών αξιωματούχων τού κόμματος.

Η απάντηση στό ερώτημα εάν οι εργάτες τής Αν. Γερμανίας κατανόησαν τή δράση τους σάν ένα ταξικό κίνημα, είναι χωρίς αμφιβολία αρνητική. Αυτό όμως δέν αναιρεί διόλου τό αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι, παρόλ' αυτά, επρόκειτο γιά ένα ταξικό κίνημα, διότι αυτό που έ κ α ν α ν οι εργάτες στό σύνολό τους έχει μεγαλύτερη σημασία απ' αυτό που σ κ έ π τ ο ν τ α ν. Είναι σίγουρο ότι, παρά τά ορισμένα σύμβολα τής Ο.Δ.Γ. καί παρά τά απλοϊκά συνθήματα όπως "Ελευθερία" καί "Ενότητα", η εργατική τάξη δέν ήθελε νά ζήσει σέ μιά επανενοποιημένη Γερμανία. Οι σιδηροδρομικοί τού Μαγδεμβούργου έγγραφαν πάνω στά βαγόνια μέ μεγάλα άσπρα γράμματα: "Ούτε μέ τόν Ούλμπριχτ, ούτε μέ τόν Αντενάουερ, αλλά μέ τόν Ολλενχάουερ".

Εκφράζανε μ' αυτό τόν τρόπο, μέ λανθασμένη βέβαια μορφή, ότι θεωρούσαν έναν σοσιαλδημοκράτη σάν τόν Ολλενχάουερ ως αντιπρόσωπο τής τάξης τους, ταυτόχρονα όμως δήλωναν καθαρά ότι δέν ήθελαν νά έχουν καμιά σχέση μέ μιά Γερμανία υπό τόν Αντενάουερ, ούτε μέ μιά Γερμανία υπό τόν Ούλμπριχτ. Εκφράζανε μ' έναν τρόπο τυπικά λανθασμένο ότι αγω-

νίζονταν όχι μόνο εναντίον τού Κρατικού καπιταλισμού αλλά εναντίον τού καπιταλισμού γενικά, καί ότι δέν τούς γοήτευε η ιδέα νά περάσουν απ' τó ζυγό τού μπολσεβικισμού στό ζυγό τής αστικής τάξης.

Οι πολιτικοί τής Δυτ. Γερμανίας καθιέρωσαν τήν 17η Ιουνίου σάν εθνική γιορτή γιά τή "γερμανική ενότητα". Έτσι αποσιωπούσαν πλήρως τó γεγονός ότι η εξέγερση εξέφραζε πρίν απ' όλα τήν απόρριψη τής ταξικής διαίρεσης που υπήρχε τόσο στήν Ανατολή όσο καί στή Δύση, καθώς καί τó γεγονός ότι οι εργάτες τής Αν. Γερμανίας έδειξαν τίς ημέρες εκείνες ότι, σάν εργάτες, ήταν εχθροί μιάς κοινωνίας βασισμένης στήν ταξική καταπίεση.

"Η ιστορία όλων τών προηγούμενων επαναστάσεων μάς δείχνει ότι τά πλατιά λαϊκά κινήματα απέχουν πολύ απ' τó νά είναι αυθαίρετα καί συνειδητά προϊόντα τών υποτιθέμενων "αρχηγών" ή τών "κομμάτων", όπως τά παρουσιάζουν οι αστυνομικοί καί οι επίσημοι αστοί ιστορικοί" μάς δείχνει ότι είναι στοιχειώδη κοινωνικά φαινόμενα, προϊόντα μιάς φυσικής δύναμης που πηγάζει απ' τόν ταξικό χαρακτήρα τής σύγχρονης κοινωνίας..."

Ρόζα Λούξεμπουργκ

Ο ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ

Η κυβέρνηση Ούλμπριχτ βρέθηκε εντελώς ανίσχυρη απέναντι στο αυθόρμητο κίνημα των εργατών της Αν. Γερμανίας. Σέ πολλές περιπτώσεις η λαϊκή αστυνομία αποδείχθηκε ελάχιστα σίγουρο όπλο, ακόμα και όταν παρέμενε πιστή στους γραφειοκράτες. Σέ πολλές πόλεις εξουδετερώθηκε εν ριπή οφθαλμού.

Ηθικά, η μπολσεβίκικη γραφειοκρατία είχε ηττηθεί πριν ακόμα αρχίσει η μάχη. Τό απόγευμα τής 16ης Ιουνίου η σήψη τού καθεστώτος ήταν ήδη προφανής. Οι σημαντικότεροι υπουργοί δέν τολμούσαν νά παρουσιασθούν καθώς τό μαινόμενο πλήθος συγκεντρωνόταν κάτω απ' τά παράθυρα τών κυβερνητικών κτιρίων τής οδού Λέιπσινγκερ. Τό ίδιο βράδυ, πολλοί ανώτεροι γραφειοκράτες τού κόμματος ετοιμάζαν τίς βαλίτσες τους. Οι οικοδόμοι, οι εφαρμοστές, οι μονταδόροι, οι μαραγκοί ήσαν κύριοι τών δρόμων. Τό Κολόμπους χάους, στήν πλατεία Πότονταμερ, δέν είχε παραδοθεί ακόμα στίς φλόγες, κάτι που θά γινόταν τήν επομένη, όλα όμως τά όνειρα τής εξουσίας είχαν γίνει στάχτη. Η εξουσία δέν βρισκόταν ακόμα εξ ολοκλήρου στά χέρια τής εργατικής τάξης, ήδη όμως είχε ξεφύγει απ' τό κόμμα και τήν κυβέρνηση.

Μόνο χάρις στό ρωσικό στρατό και τά ρωσικά τάνκς μπόρεσαν οι μπολσεβίκοι νά ανακαταλάβουν τήν εξουσία. Άν οι ρώσοι δέν επενέβαιναν στό Βερο-

λίνο και σέ πολλές άλλες πόλεις, άν δέν επέβαλαν κα-
τάσταση πολιορκίας, άν δέν συνελάμβαναν και εκτε-
λούσαν πολλούς εργάτες, η τύχη τού καθεστώτος θά
είχε κριθεί.

Τόν Δεκέμβριο τού 1905, οι κοζάκοι τού τσάρου
Νικόλαου τού 2ου υπό τις διαταγές κάποιου στρατη-
γού Σεμιόνωφ έθεσαν τέλος στην εξέγερση τών εργα-
τών τής Μόσχας. Τόν Ιούνιο τού 1953, πάλι κάποιος
Σεμιόνωφ, ανώτατος κομμισάριος τής Ε.Σ.Σ.Δ., έθε-
τε τέλος στην εξέγερση τής Αν. Γερμανίας. Ρώσοι
στρατιώτες άνοιξαν πυρ εναντίον τού πλήθους, εργά-
τες καταπατήθηκαν απ' τις ερπύστριες τών τάνκς, ε-
ναντίον τών οποίων αντιστάθηκαν άοπλοι και μ' έναν
ηρωισμό που αποτέλεσε παράδειγμα γιά τούς συντρό-
φους τους άλλων χωρών(1).

Τό καλοκαίρι τού 1953, ο μπολσεβικισμός έχανε
και πάλι τό προσωπείο του. Μετά την εξέγερση τής
Κροστάνδης τόν Μάρτιο τού 1921, ποτέ δέν παρουσιά-
σθηκε τόσο οξυμένα και ανοικτά η αντίφαση ανάμεσα
στην εργατική τάξη και τή δικτατορία τού μπολσεβί-
κικου κόμματος. Ποτέ ένας τόσο μεγάλος αριθμός ερ-
γατών δέν είχαν αυτή την άμεση εμπειρία γιά νά κα-
τανοήσουν ότι ο μπολσεβικισμός είναι αμείλικτος εχ-
θρός και εμπόδιο στό δρόμο γιά την απελευθέρωση
τους.

Γύρω στό βράδυ τής 17ης Ιουνίου, οι ρωσικές με-
ραρχίες τεθωρακισμένων εισέρχονταν στην μάχη μέ μιά

μεγάλη ανάπτυξη δυνάμεων. Δέν κατόρθωσαν όμως νά πνίξουν αμέσως τήν αντίσταση. Ο στρατηγός Ντίμπροβα, Ρώσος διοικητής τού Βερολίνου, επέβαλε στις 1 μ.μ. κατάσταση πολιορκίας σ' ολόκληρη τήν πόλη, που σύντομα επεκτάθηκε σέ όλες τις πόλεις τής Αν. Γερμανίας. Παρόλ' αυτά ο αγώμας δέν σταμάτησε. Είναι αλήθεια ότι στις 18 Ιουνίου οι δρόμοι τού Αν. Βερολίνου ήσαν άδειοι, οι απεργίες όμως συνεχίζονταν.

Τήν ημέρα αυτή οι απεργίες επεκτάθηκαν καί στό εργοστάσια που μέχρι εκείνη τή στιγμή δέν είχαν συμμετάσχει στό κίνημα. Στά ναυπηγεία *Warnow* τού Βαρνεμύντε οι εργάτες σταμάτησαν τή δουλειά. Απεργίες ξέσπασαν σέ σειρά "λαϊκών" εργοστασίων στην Δρέσδη, τό Σέμνιτς καί τό Ροστόκ. Στό Πότσδαμ κατέβηκαν σέ απεργία οι δημόσιοι υπάλληλοι. Σέ ορισμένες πόλεις σημειώθηκαν αρκετά μεγάλης έκτασης λεηλασίες. Η κυκλοφορία πλοίων στις ποτάμιες οδούς είχε διακοπεί εντελώς.

Τή νύκτα τής 18ης Ιουνίου, 800 "λαϊκοί" αστυνομικοί κατελάμβαναν τά ανθρακωρυχεία τού Ζβικάου καί τού Έλσνιτς. Η αστυνομία βρισκόταν αντιμετώπη μέ 15.000 ανθρακωρύχους που απαιτούσαν τήν απελευθέρωση τών συντρόφων τους. Στά εργοστάσια Λέουνα οι διαδηλώσεις συνεχίζονταν: 300 αστυνομικοί πέρασαν μέ τό μέρος τών διαδηλωτών' τό ρωσικό πεζικό άνοιξε πυρ καί κατέλαβε τις εγκαταστάσεις τού εργοστασίου. Λίγο αργότερα οι εργάτες πυρπόλησαν ορισμένα απ' αυτά τά κτίρια.

Πάλι στις 18 Ιουνίου, η εξέγερση επεκτάθηκε και στην περιοχή των ορυχείων του Ερτσγκεμπίργκε που μέχρι τότε είχε μείνει αμέτοχη. Οι 80.000 ανθρακωρύχοι κατέβηκαν σε απεργία, συγκρότησαν διαδήλωση και κατέλαβαν εξ εφόδου τα γραφεία του κόμματος, τα δημαρχεία και τα τοπικά διοικητήρια. Στο Γιόχανγκεοργκενστάιν, το Μάριενμπεργκ, το Άϊμπενστοκ, το Φάλκενστάιν και το Όμπερσλέμα διεξήχθησαν σφοδρές οδομαχίες εναντίον της λαϊκής αστυνομίας και των πάνοπλων ρώσων.

Στις 19 Ιουνίου, ολόκληρη η περιοχή των ορυχείων είχε εξεγερθεί. 100.000 άνθρωποι απεργούσαν και διαδήλωναν. Τουλάχιστον 65 φρέατα των ορυχείων ουρανού υπέστησαν δολιοφθορές με εκρηκτικές ύλες, ενώ άλλα πλημμύρισαν. Οι ρώσοι αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν μόνο σ' αυτή την περιοχή της Λ.Δ.Γ. περισσότερες δυνάμεις απ' όσες χρειάστηκαν το 1945 για να καταλάβουν το Βερολίνο(2). Επακολούθησε κύμα συλλήψεων και εκτελέσεων, αλλά η εξέγερση συνεχιζόταν. Την Κυριακή 21 Ιουνίου, η κατάσταση πολιορκίας έγινε ακόμα πιο αυστηρή. Οι εργάτες απάντησαν λυντσάροντας αρκετούς αστυνομικούς. Μόνο μετά από δέκα ημέρες λυσσαλέων μαχών έγιναν οι Ρώσοι κύριοι της κατάστασης.

Το Σάββατο 20 και την Κυριακή 21 Ιουνίου, οι εργάτες εξακολουθούσαν να μάχονται σ' όλες τις υπόλοιπες περιοχές της Αν. Γερμανίας. Στο Βαρνεμύντε και το Ροστόκ σημειώθηκαν βίαιες συγκρούσεις. Στο Ντεσ-

σάου, κοντά στις πηγές του Έλβα, υπήρχε έλλειψη ψωμιού, οι εργάτες όμως δεν παραδόθηκαν. Στο Μέκκλενμπουργκ και στο Χάρτς, οι ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις αρνήθηκαν να ανοίξουν πύρ εναντίον των εργατών και άρχισαν να αποσύρονται. Στο τέλος της εβδομάδας ξέσπασαν νέες απεργίες σε πολλές πόλεις, αυτή τη φορά σε μικρές επιχειρήσεις και σ' αυτή την περίπτωση, οι εργάτες σχημάτισαν αμέσως απεργιακές επιτροπές και δήλωσαν ότι θα επέστρεφαν στις εργασίες τους μόνο αφού αρθεί η κατάσταση πολιορκίας και αποχωρήσουν οι στρατιώτες απ' τα εργοστάσια.

Τελικά, οι εργατικές μάζες αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν μπροστά στις υπέρτερες ρωσικές δυνάμεις. Οδηγήθηκαν και πάλι στις εργασίες τους με τα αυτόματα στην πλάτη. Οι ηγέτες του *S.E.D.* βγήκαν απ' τό φόβο τους. Η δύναμη που επέδειξε η εργατική τάξη τούς είχε τρομάξει τώρα άρχιζε η εκδίκηση. Μετά την πλημμυρίδα της επανάστασης, ένα κύμα τρόμου εξαπλώθηκε σε όλη την Αν. Γερμανία.

Βέβαια, οι κοινωνικές αντιφάσεις απ' τις οποίες ξεπήδησε η εργατική αντίσταση εξακολουθούσαν να υφίστανται. Οι δυνάμεις που έκαναν την εμφάνισή τους κατά τη διάρκεια της εξέγερσης του Ιουνίου δεν είχαν συντριβεί. Βρίσκονταν στην καρδιά της γερμανικής εργατικής τάξης, λόγω της θέσης της στή διαδικασία παραγωγής. Όσο η οποιαδήποτε κοινωνία θα στηρίζεται στη μισθωτή εργασία, η εξέγερση των μισθωτών θα κρέμεται από πάνω της σαν Δαμόκλειος σπάθη. Και οι

εργάτες τής Αν. Γερμανίας μάς έδειξαν πως ακριβώς
μπορεί νά ξεσπάσει μιá τέτοια εξέγερση.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

(1). Η Λεωφόρος Στάλιν – που προπολεμικά ονομαζόταν Λεωφόρος Φρανκφούρτης, όνομα που της ξαναδόθηκε τό 1956 κατά την αποσταλινοποίηση –, ήταν τό 1952-53 ένα τεράστιο εργοτάξιο ανοικοδόμησης, μέ σκοπό νά εκκαθαριζόταν απ' τά ερείπια τού πολέμου καί νά γινόταν τό κέντρο τού Αν. Βερολίνου καί τού καθεστώτος.

(2). Αντίθετα απ' τούς ισχυρισμούς της προπαγάνδας της Δυτ. Γερμανίας, η οποία καθιέρωσε την 17η Ιουνίου ως επίσημη γιορτή, τά στελέχη, οι μικροαστοί, οι αγρότες καί γενικά όλες οι μή εργατικές τάξεις έμειναν τελείως μακριά απ' την εξέγερση.

(3). Η φράση τού Λένιν αναφέρεται πάντα μ' αυτή τή μορφή, που στήν πραγματικότητα δέν είναι εντελώς σωστή. Στο "Τι νά κάνομε;", ο Λένιν γράφει: "Χωρίς επαναστατική θεωρία δέν υπάρχει επαναστατικό κίνημα." (Ξενόγλωσσες εκδόσεις-Μόσχα-1954-σ.28). Η ιδέα όμως είναι η ίδια διότι, γιά τόν Λένιν, η επαναστατική πρακτική καί τό κίνημα (τών επαγγελματιών επαναστατών, φυσικά) είναι ένα καί τό αυτό.

(4). Οι δύο προπαγάνδες φαίνονται νά αντιτίθενται, αλλά στήν πραγματικότητα αλληλοσυμπληρώνονται, καθώς τά ψέματα της μιάς υιοθετούνται σάν αλήθειες απ' τά ψέματα της άλλης.

(5). Από τά υπόλοιπα άρθρα που υπάρχουν στά γαλλικά, αναφέρουμε την καλύτερη μελέτη που δημοσιεύθηκε πάνω σ' αυτό τό θέμα: "Εργατικές μάχες στήν Λεωφόρο Στάλιν" - *Les Temps Modernes* - Οκτώβριος 1953, σ. 672, μέ την υπογραφή Μπένο

Σαρέλ και που αναδημοσιεύθηκε στο έργο του ίδιου "Η εργατική τάξη της Αν. Γερμανίας" - *Les Editions Ouvrieres*, καθώς και μία κριτική του βιβλίου του Άρνολφ Μπέρινγκ "Η 17 Ιουνίου 1953" (Κολωνία, 1965), κριτική που δημοσιεύθηκε στην *I.C.O.* no 43 - Νοέμβριος 1965 - σ. 16. Επίσης στο τέλος του έργου του Θέοντορ Πλιβιέ "Βερολίνο" (εκδ. *Flammario*), υπάρχει μία αναφορά, εν είδει μυθιστορήματος, σ' αυτές τις ημέρες.

ΤΟ ΞΕΣΠΑΣΜΑ ΤΗΣ ΘΥΕΛΛΑΣ

(1). Στην κριτική του βιβλίου του Άρνολφ Μπέρινγκ που δημοσιεύθηκε στην *I.C.O.* (βλ. σημείωση (5) της εισαγωγής), αναφέρεται ότι ο Ούλμπριχτ αρνήθηκε να πάρει το λόγο ενώπιον των απεργών, λέγοντας ότι έβρεχε και ότι οι διαδηλωτές δεν θ' αργούσαν να διαλυθούν. Στις αρχές της γερμανικής Επανάστασης ο Γκούσταβ Νόσκε υπολόγιζε κι αυτός στη βροχή για τη διάλυση των διαδηλωτών (βλ. *Noske: "Von Kiel Bis Kapp"*, 1920, σ. 17).

(2). Ενριέττα Ρόλαντ Χόλστ: "Επαναστατική δράση των μαζών", Ρόττερταμ 1918, σ. 372.

(3). Ρόζα Λούξεμπουργκ - γράμμα στην *Mathilde Wurm* απ' τις φυλακές του Βρόνκε (16-2-1917). Αναφέρεται απ' τον Πόλ Φρέλιχ στο έργο του "Ρόζα Λούξεμπουργκ, σκέψη και δράση", σ. 117.

ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑ ΑΥΘΟΡΜΗΤΟ

(1). Ορισμένοι θέλησαν να ανατρέξουν τις "παροδόσεις". Ο σοσιαλδημοκράτης ηγέτης Βίλλυ Μπράντ υποστήριξε ότι "τά στρώματα που προέρχονταν απ' τις τάξεις του παλιού συνδικαλι-

στικού καί πολιτικού εργατικού κινήματος" επηρέασαν τά γεγονότα. Άλλοι θεώρησαν καλό νά γυρίσουν πίσω στά 1919-1921. Κατά τόν Μπέρινγκ (ο.π.), τίποτα δέν μάς επιτρέπει νά συμπεράνουμε κάτι τέτοιο, καθώς η εξέγερση έλαβε χώρα τόσο στίς περιοχές που εξέλεγαν κομμουνιστές βουλευτές τό 1930 όσο καί στίς υπόλοιπες. "Όπωσδήποτε, η "παράδοση" που ενσάρκωναν οι "παλιοί" απουσίαζε από τούς δρόμους (οι σοσιαλδημοκράτες τής Βαϊμάρης, οι ναζί καί η Γκεπεού είχαν δολοφονήσει διαδοχικά όλους τούς δραστήριους εργάτες)" (I.C.O., σ. 19). Κι αυτό χωρίς νά υπολογίζουμε τούς "παλιούς" που έπεσαν στά πεδία τών μαχών.

(2). Γιόακιμ Ζ. Λεϊτχάουζερ - στό "*Der Monat*" - Οκτώβριος 1953, σ. 46.

(3). Στο ίδιο, Σεπτέμβριος 1953, σ. 613.

ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΑ ΨΕΜΑΤΑ

(1). Ο Αντενάουερ ήταν καγκελάριος τής Ο.Δ.Γ. (Χριστιανοδημοκράτης)· ο Ολλενχάουερ πρόεδρος τού *S.P.D.*, ο Κόϊζερ αρχηγός τού Χριστιανοδημοκρατικού κόμματος καί ο Ρώυτερ σοσιαλιστής (*S.P.D.*) δήμαρχος τού Δυτ. Βερολίνου.

ΠΡΟΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

(1). Τό *S.E.D.* δίστασε επί πολύ έως ότου αποφασίσει άν θά επέτρεπε αυτή τή συνέλευση ή όχι. Τήν τελευταία στιγμή έδωσε τό πράσινο φώς. Νά πώς ασκείται τό "δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης τών απόψεων που είναι εγγυημένο απ' τό νόμο", γιά τό οποίο έκανε αργότερα λόγο ο Κούμπα στήν "*Neues Deutschland*".

(2). Αναφέρεται στήν "*Leipziger Volkszeitung*" τής 25-5-53.

(3). Μαρτυρία ενός οικοδόμου - "*Der Monat*" - Οκτώβριος 1953, σ. 601.

ΟΧΙ ΜΟΝΟ Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΣΤΑΛΙΝ ΑΛΛΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ

(1). Ενριέττα Ρόλιντ Χόλστ: "Οι μέθοδοι πάλης τής κοινωνικής επανάστασης" - Άμστερνταμ 1918, σ. 16.

(2). Τό ίδιο φαινόμενο τό είδαμε και στήν ουγγρική επανάσταση τού 1956, γιά νά μήν αναφέρουμε τήν γερμανική επανάσταση τού 1918 ή άλλες επαναστάσεις.

Η ΠΛΗΜΜΥΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

(1). Τά χημικά εργοστάσια Λέουνα είναι τά μεγαλύτερα εργοστάσια τής Αν. Γερμανίας.

(2). Στήν κριτική τού βιβλίου τού Άρνολφ Μπέρινγκ, η οποία δημοσιεύθηκε στήν *I.C.O.* (βλ. πιά πάνω), υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα μέ τόν Μπέρινγκ, μόνο τό 5 - 7% τού συνόλου τών μισθωτών τής Αν. Γερμανίας συμμετέσχε στήν εξέγερση, και προστίθεται: "Βέβαια, η αναλογία μπορεί νά ήταν μεγαλύτερη, τό ποσοστό αυτό πάντως φαίνεται νά είναι κατά προσέγγιση τό πιά πιθανό". Οι διάφορες πηγές που αναφέραμε προηγουμένως αναιρούν αυτές τίς εκτιμήσεις, χωρίς όμως νά δίνουν ακριβή ποσοστά. Ο Στέφαν Μπράντ μιλάει σέ πολλά σημεία τού πολύ ντοκουμενταρισμένου βιβλίου του ("*Der Aufstand*" - "Η Εξέγερση") γιά εξέγερση "ολόκληρης τής εργατικής τάξης". Ο συγγραφέας αυτής τής μπροσούρας εκτιμάει επιπλέον πως η ευρύτητα τών γεγονότων δείχνει ότι στήν εξέγερση τού Ιουνίου 1953 συμμετείχε πολύ μεγαλύτερος αριθμός εργατών απ' αυτόν που "ομολογούν" οι διευθύ-

νοντες τής Αν. Γερμανίας.

Ο ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ

(1). Τρία χρόνια αργότερα, τέλη Οκτωβρίου με αρχές Νοεμβρίου τού 1956, τό γερμανικό παρόδειγμα ακολουθήθηκε απ' τούς Ούγγρους εργάτες. Οι εργάτες τής Βουδαπέστης καί άλλων ουγγρικών πόλεων ήξεραν νά θέτουν εκτός μάχης τά ρωσικά τάνκς με βόμβες μολότωφ που κατασκεύαζαν οι ίδιοι. (Βλ. τό βιβλίο τού 'Αντυ 'Αντερσον "Η Ουγγρική Επανάσταση τού 1956", εκδ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ).

(2). Ο αριθμός τους δίνεται στό "*Der Monat*"- Οκτώβριος 1953, σ. 66. Εκτός απ' τόν αριθμό τών ρωσικών στρατευμάτων, οι πληροφορίες αναφέρουν καί τίς αδυναμίες τους: οι ρώσοι αξιωματικοί καί στρατιώτες έτρεφαν κάποια συμπάθεια γιά τούς αγωνιζόμενους εργάτες. Εξαιτίας αυτής τής συμπάθειας, αρκετοί ρώσοι αξιωματικοί καθώς καί γερμανοί αστυνομικοί στήθηκαν μπροστά στό εκτελεστικό απόσπασμα. Άλλοι κατόρθωσαν νά διαφύγουν στή Δύση. Ανάμεσα σ' αυτοús ήταν καί ο ρώσος ταγματάρχης Νικήτα Ρόντσιν. Σύμφωνα με τή μαρτυρία του, εκτελέσθηκαν τουλάχιστον 18 ρώσοι αξιωματικοί.

**Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ
ΑΝ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ – ΙΟΥΝΗΣ 1953**

Η εξέγερση στην Αν. Γερμανία, όπως κι η Ουγγρική Επανάσταση του 1956, είναι ένα γεγονός της σύγχρονης ιστορίας που έχει υπέρμετρα διαστρεβλωθεί απ' τους προπαγανδιστικούς μηχανισμούς των δυό μπλόκ. Ο χαρακτήρας της ήταν καθαρά προλεταριακός κάτι σπάνιο σε επαναστατικά γεγονότα τέτοιας έκτασης. Έδειξε στον κόσμο, με τρόπο ζωντανό, τι ήταν και τί δέν ήταν μιά προλεταριακή επανάσταση. Ταυτόχρονα, κατέρριψε τόν μύθο της "πρωτοπορίας", τή θέση ότι δέν μπορεί νά υπάρξει επαναστατική πρακτική χωρίς επαναστατική θεωρία, καταδείχνοντας, επίσης, ότι η επαναστατική θύελλα γεννάει τήν επαναστατική συνείδηση κι όχι τό αντίθετο.